

6

Die Skrif as hermeneutiese sleutel : die getuienis van die Ou Testament

“Die kerk se houding en standpunt teenoor homoseksualiteit kan nie net uitgeklaar word deur die Bybeltekste aan te haal waarin na die dade verwys word nie, maar dit is fundamenteel vir die debat dat die tekste wel bespreek word”.

- Frans Wessels -

Die Skrif is tradisioneel die basis waarop gereformeerdes hulle waardes en norme baseer. Dit is die fondament waarop die gereformeerde Christen sy/haar riglyne vir die lewe bou. Omdat dit sò is, kan hierdie studie nie voltooi word, sonder om ook deeglik kennis te neem van die verskillende standpunte wat oor homoseksuele huwelike en –verhoudings vanuit die Skrif gegee word nie.

Die werkprosedure in die volgende hoofstukke sal in hoofsaak dieselfde as die voriges volg. Dit beteken dat elke belangrike Skrifgedeelte wat in die debat onder bespreking is, behandel sal word. In die eerste plek sal die standpunt van diegene wat homoseksuele huwelike as Skriftuurlik beskou, gegee word. Daarna sal verdere eksegese oor die betrokke gedeelte gedoen word.

In hierdie hoofstuk sal oorsigtelik gekyk word na die getuienis van die Ou Testament. 'n Basiese argument deur pro-gay teoloë is dat die tradisionele gedeeltes wat in die Ou Testament teen homoseksuele verhoudings gebruik is, in wese oor verkragting en ongasvryheid handel en nié oor homoseksuele verhoudings nie.

1. Homoseksuele “verkragtings”

Die probleem wat die verhaal van Noag en Gam vir die interpreteerder skep, word opgelos indien die verhaal as die eerste voorbeeld van 'n bloedskandelike homoseksuele verkragting gesien word. Daar is 'n sekere tradisie in die kerk (hoewel nie algemeen bekend nie en ook nie 'n verklaring wat deur die meeste teoloë gehuldig word nie - JP) dat die sonde wat Gam teen Noag gepleeg het, 'n bloedskandelike homoseksuele verkragting was.⁷¹⁴ 'n Groep van 6 Suid-Afrikaanse teoloë (Van Zyl, Eybers, Le Roux, Prinsloo, Swanepoel en Vosloo) stel dat Gam gestraf is weens 'n immorele daad met sy pa.⁷¹⁵ Ook Gagnon maak 'n saak uit dat die verhaal van Gam oor immoraliteit handel. Die verhaal wil onder andere 'n verklaring gee vir die seksuele immoraliteit wat onder die Kanaäniete voorgekom het.⁷¹⁶ Hierdie siening verdien meer aandag.

1.1. Die sonde van Gam (Gen 9:20-27)

“Noag was 'n boer, die eerste wat 'n wingerd geplant het. Hy het wyn gedrink en dronk geword. Toe het hy kaal (**lg³t]YIw**) in sy tent gelê. Gam, die pa van Kanaan, het gesien sy pa is kaal (**wybia; tw"r][, tae ÷['n"k**)

⁷¹⁴ Daar is heelwat teoloë wat dié standpunt die enigste logiese verklaring vir die betrokke verhaal gee: Botha PH, **Die Sinode & Homoseksualiteit – 'n Kritiese Evaluering van die Homoseksualiteitdebat in die NGK in Suid-Afrika**, p 133-136, [Khanya Press], Kranskop, 2005; Brenner Athalya, **The Intercourse of Knowledge: On Gendering Desire and Sexuality in the Hebrew Bible**, p 107-109, [Brill], Leiden, 1997; Coats George W, **Genesis with an Introduction to narrative Literature**, p 87, [William B Eerdmans Publishing Company], Grand Rapids Michigan, 1983; Gunkel Hermann, **Genesis**, p 80, [Mercer University Press], Macon, 1997; Kunitz Seth Daniel, **The Logic of Incest: A Structuralist Analysis of Hebrew Mythology**, p 174-175, [Sheffields Academic Press], 1995; Von Rad Gerhard, **Genesis: A Commentary**, p 137, [Westminster], Philadelphia, 1972; Sarna Nahum M, **Genesis**, p 66, [JPSTC – Jewish Publication Society], Philadelphia, 1989

⁷¹⁵ Van Zyl AH, Beyers IH, Le Roux JH, Prinsloo WS, Swanepoel FA, Vosloo W, **Israel and her Neighbours**, p 34, [Butterworths], Durban, 1979.

⁷¹⁶ Van Zyl AH, Beyers IH, Le Roux JH, Prinsloo WS, Swanepoel FA, Vosloo W, **Israel and her Neighbours**, p 34, [Butterworths], Durban, 1979.

ybiam} μj; ar]Y"w") en het dit buite vir sy twee broers gaan vertel. Sem en Jafet het toe 'n kledingstuk van Noag gevat, dit oor hulle skouers gehou en agteruit geloop en hulle pa toegemaak. Hulle het anderpad gekyk, sodat hulle nie hul pa kaal sou sien nie. Toe Noag uit sy roes wakker word en verneem wat Gam, sy jongste, hom aangedoen het, sê hy: 'Vervloek is Kanaän! 'n Nikswerd slaaf sal hy wees, in diens van sy broers'. Verder het hy gesê: 'Prys die Here, die God van Sem! Kanaän moet Sem se slaaf wees. Mag God aan Jafet 'n ruim woonplek gee, mag hy welkom wees in die tente van Sem. Kanaän moet Jafet se slaaf wees'" (Gen 9:20-27).

Een van die vreemdste verhale in die Skrif is sekerlik die verhaal waar Noag vir Gam vervloek het, bloot omdat hy sy pa "kaal" gesien het.⁷¹⁷ Daarom is daar belangrike vrae om te beantwoord:

Was dit in daardie dae sò 'n verskriklike daad (sonde) om jou pa kaal te sien dat jou hele nageslag die slawe van jou broers sou word? Was daar destyds 'n tradisie dat kinders nie hul ouers kaal mag gesien het, òf dat kinders nie in hul ouers se tente mag ingegaan het nie? Het hy sy pa kaal gesien en is hy toe oorval met seksuele immorele gedagtes en begeertes? Is hy vervloek bloot oor 'n moontlike gedagte om sy pa te verkrag?⁷¹⁸

Waarskynlik was die tent 'n plek waar kinders nie toegelaat is nie, 'n plek waar ouers privaatheid gehad het. Die verhaal plaas Gam binne in die tent – meer as voyerisme. Nadat hy klaar was "om sy pa kaal te sien" het hy uitgegaan en dit aan sy broers vertel. Hierop was hulle baie ontsteld en het hul pa gaan bedek. Indien **לגֹּתֵי יוֹנָתָן** verstaan sou kon word met "hy is ontbloot" eerder as dat hy homself in sy dronkenskap ontbloot het, sou dit

⁷¹⁷ Wanneer daar na Levitikus 18 gekyk word, sal teruggekeer word na die verwysing na die "kaalwees" van 'n persoon. Daar word soortgelyke begrippe gebruik as verwysing na seksuele omgang.

⁷¹⁸ Cassuto Umberto, **A Commentary on the Book Genesis**, p 2.148-152, [Magnes], Jerusalem, 1984; Hamilton Victor P, **The Book of Genesis: Chapters 1-17**, p 323, [WB Eerdmans Publishing Co], Grand Rapids, 1990; Wold Donald J, **Out of Order: Homosexuality in the Bible and the Ancient Near East**, p 66-67, [Baker], Grand Rapids, 1998. Die meer algemene standpunt dat Gam Noag net kaal gesien het, en as gevolg daarvan vervloek is, skep baie interpretasie probleme. Dit is belangrik om te stel dat die tradisionele standpunt 'n interpretasie van die teks verdedig waarvoor daar tot op hede nog geen sosio-historiese getuïenisse gevind is nie.

die deur kon ooplaai om te vra: "Wie het Noag ontbloot?"⁷¹⁹ Uit die verhaal sou afgelei kon word dat Gam dit gedoen het. Die sterkste motivering vir 'n siening dat hier moontlik sprake kan wees van 'n homoseksuele verkragting blyk uit die taalgebruik.⁷²⁰

hlg dui nie nét op ontbloting nie, maar ook op 'vleslike seksuele gemeenskap'.⁷²¹ Wanneer dit saam met **h"r** [, gelees word (wat ook kan dui op "om jouself oor iemand of iets uit te strek" of om "skandelik" op te tree)⁷²², kan die gedeelte geïnterpreteer word as sou Gam hom oor sy pa in dié se kaalheid uitgestrek het, en Noag homoseksueel verkrag het. Om dus sy pa kaal te gesien het, was 'n eufimisme van die J-bron skrywer om van 'n vreeslike sonde te vertel.⁷²³ Dronkenskap en immorele seksuele praktyke gaan immers hand-aan-hand.⁷²⁴ Sò 'n verklaring loop in lyn met die breër gebruik in die Ou Testament waar die ontbloting van iemand se kaalheid op seksuele gemeenskap dui (Lev 18:6-18; 20:11, 17-21;

⁷¹⁹ Gagnon Robert AJ, **The Bible and Homosexual Practice – Text and Hermeneutics**, p 65-66, [Abingdon Press], Nashville, 2001.

⁷²⁰ Brenner Altha, **The Intercourse of Knowledge: On gendering Desire and 'Sexuality' in the Hebrew Bible**, p 107-109, [BIS 26 – Brill], Leiden, 1997; Burns JE, **Old Testament History and the Development of a Sexual Ethic – The New Morality**, p 75-76, [Herder and Herder], New York, 1967; Gunkel Hermann, **Genesis**, p 80, [Mercer University Press], Macon, 1997; Kunin Seth Daniel, **The Logic of Incest: A Structuralist Analysis of Hebrew Mythology**, p 174-175, [JSOTup – Sheffield Academic Press], Sheffield, 1995; Sarna Nahum M, **Genesis**, p 66, [JPSTC – A Jewish Publication Society], Philadelphia, 1989.

⁷²¹ Davidson Benjamin **The Analytical Hebrew and Chaldee Lexicon**, p 136, [Zondervan Publishing House], Grand Rapids, 1970; Richard Whitaker, Editor, **The Abridged Brown-Driver-Briggs Hebrew-English Lexicon of the Old Testament**, (Oak Harbor, WA: Logos Research Systems, Inc.) 1997.

⁷²² Davidson Benjamin **The Analytical Hebrew and Chaldee Lexicon**, p 613 [Zondervan Publishing House], Grand Rapids, 1970; Richard Whitaker, Editor, **The Abridged Brown-Driver-Briggs Hebrew-English Lexicon of the Old Testament**, (Oak Harbor, WA: Logos Research Systems, Inc.) 1997; Gispén WH, **Genesis**, p 306, [Uitgeversmaatschappij JH Kok], Kampen, 1974.

⁷²³ Gunkel Hermann, **Genesis**, p 80, [Mercer University Press], 1997; Nissinen **Homoeroticism in the Biblical World: A Historical Perspective**, p 52-53, Fortress press], Minneapolis, 1998; Wenham, Gordon J., **Word Biblical Commentary, Volume 1: Genesis 1-15**, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998.

⁷²⁴ Wenham, Gordon J., **Word Biblical Commentary, Volume 1: Genesis 1-15**, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998.

18:19⁷²⁵). Dieselfde idioom word in Lev 20:17 gebruik om bloedskande met 'n kind aan te dui.⁷²⁶ Op dieselfde wyse word vertel hoedat Ruben sy eersgeboorte reg verloor het, deurdat hy by sy pa se byvrou geslaap het.⁷²⁷ So het Absalom ook probeer om sy houvas op die koninkryk van Dawid te versterk deur by een van Dawid se byvroue te slaap (2 Sam 16:20-23).⁷²⁸.

Dit verklaar waarskynlik Philo se uitsprake oor Gam se optrede wat hy as 'n homoseksuele daad gesien het:

"By stating the fact thus, he both blames the son in the father and the father in the son, as performing together in common the deed of folly, and iniquity, and impiety, and every other kind of wickedness".⁷²⁹

Sommige geleerdes beweer dat die Mesopotamiese en waarskynlik ook die Egiptiese kulture hul ontstaan by "Gam" gehad.⁷³⁰ Binne hierdie konteks pas die verklaring verder wanneer die Mesopotamiese en Egiptiese mitologië van die bloedskandelike homoseksuele verkragting van Set deur Horus in eersgenoemde se slaap weer opgeroep word (soos in hoofstuk twee beskryf). Dit kan wees dat Gam deur sy "moontlike" homoseksuele daad, waar hy die penetreerder was en sy pa ge penetreer is, sy dominasie oor sy familie wou toon (soos **Horus oor Set**⁷³¹). So 'n verstaan pas in by hoe die antieke mense die penetreerder en die ge penetreerde gesien het. As dit die

⁷²⁵Wenham, Gordon J., **Word Biblical Commentary, Volume 1: Genesis 1-15**, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998.

⁷²⁶Gagnon Robert AJ, **The Bible and Homosexual Practice – Text and Hermeneutics**, p 66, [Abingdon Press], Nashville, 2001.

⁷²⁷Wenham, Gordon J., **Word Biblical Commentary, Volume 1: Genesis 1-15**, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998.

⁷²⁸Wenham, Gordon J., **Word Biblical Commentary, Volume 1: Genesis 1-15**, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998.

⁷²⁹Philo Judaeus, **The Works of Philo**, (Oak Harbor, WA: Logos Research Systems) 1997.

⁷³⁰Carson, D.A. **The New Bible Commentary**, (Downers Grove, Illinois: Inter-Varsity Press) 1994.

⁷³¹Grayson A Kirk & Redford Donald B, **Papyrus and Tablet**, p 76, 149, [Prentice Hall]. Englewood Cliffs, 1973.

geval was, het Gam se plan lelik in sy gesig gebars. Dit verklaar Noag se straf dat Gam sy broers se slaaf sou word.⁷³²

Sò 'n verklaring doen ook reg aan die reaksie van Gam se broers. Hulle wil nie hul pa in sò 'n toestand sien nie en bedek hom, sonder om fisies na hom te kyk. Net so het hulle ook nie deel aan die homoseksuele verkragting nie (hulle sien nie hul ontblote pa nie).⁷³³ Die breër konteks van Gen 9 met verwysing na die Kanaäniete kan ook hierdie verklaring ondersteun. In Gen 10:9 word verwys na die Kanaäniete wat in Sodom gaan woon het (in die kerklike tradisie bekend vir homoseksuele dae). Die seksuele ondertone kan waarskynlik duidelik binne die breër konteks afgelei word.⁷³⁴ Dit is ook die seksuele boosheid van die Kanaäniete wat die mitologie van die seksuele gemeenskap tussen die mense en die hemelwesens tot gevolg gehad het (6:1-4).⁷³⁵

Hierdie vertaling is nie heeltemal vreemd nie. **Thomas Aquina**, **Summagus** en **Theodosius** het die gedeelte verstaan as skandelige homoseksuele dae.⁷³⁶ Die LXX vertaal **hlg** met **th;n ajschmosuvnhn** wat

⁷³² Baumgarten Albert I, **Myth and Midrash: Gen 9:20-29 – Christianity, Judaism and Other Greco-Roman Cults**, [Brill], Leiden, 1975; Gagnon Robert AJ, **The Bible and Homosexual Practice – Text and Hermeneutics**, p 66, [Abingdon Press], Nashville, 2001; Kugel James L, **Traditions of the Bible**, p 222, [Harvard University Press], Cambridge, 1998; Robertson O Palmer, **Critical Questions Concerning the 'Curse of Ham' – Gen 9:20-27**, p 177-188 vgl 180, [JETS 41], 1998; Vervenne Marc, **What shall we do with the Drunken Sailor? A Critical Re-examination of Gen 9:20-27**, p 33-55, [JSOT], 1995.

⁷³³ Gagnon Robert AJ, **The Bible and Homosexual Practice – Text and Hermeneutics**, p 66, [Abingdon Press], Nashville, 2001.

⁷³⁴ Ryken, Leland; Wilhoit, James C.; Longman III, Tremper, **Dictionary of Biblical Imagery**, (Downers Grove, Ill: InterVarsity Press) 2000, c1998.

⁷³⁵ Alexander, T. Desmond and Brian S. Rosner, editors, **New Dictionary of Biblical Theology**, (Downers Grove, Ill: InterVarsity Press) 2000.

⁷³⁶ Baumgarten ; Albert I, **Myth and Midrash: Genesis 9:20-29 – Christianity, Judaism, and Other Greco-Roman Cults**, p 69-70, [Brill], Leiden, 1975; Gagnon Robert AJ, **The Bible and Homosexual Practice – Text and Hermeneutics**, p 66, [Abingdon Press], Nashville, 2001; Kugel James L, **Traditions of the Bible**, p 222, [Harvard University Press], Cambridge, 1998.

deurgaans in Lev 18:6-19; 20:11, 17-21 na bloedskande verwys.⁷³⁷ So gebruik Paulus ook die begrip wanneer hy na homoseksuele daade verwys (vgl verklaring van Rom 1:27 later). In die Babiloniese Talmud word van 'n debat tussen Rab en Samuel vertel (vroeë 300 nC) oor wat die sonde van Gam was. Hulle het oor die sonde verskil. Die een het beweer dat Gam die dronk Noag gekastreer het, terwyl die ander beweer het dat dit dui op 'n homoseksuele daad.⁷³⁸

Dit moet erken word dat die sonde van Gam bloot net disrespek teenoor sy pa kon wees (die mees algemene verklaring - JP).⁷³⁹ In die breër konteks van die J-bron outeur se negatiewe siening van die Kanaäniete in terme van seksuele immoraliteit (Levitikus, Deuteronomium) kan dit net meer waarskynlik wees dat ons in hierdie verhaal met 'n "bedekte" verwysing na homoseksuele daade te doen het.

In Gen 19:30-38 vertel die J-bron outeur nog 'n verhaal van die nageslag van Gam. In hierdie verhaal word hulle ook as homoseksuele verkragters uitgebeeld. Dit is logies dat die verhaal van Gam in hierdie studie sal oorvloei na die verhaal oor sy nageslag: die verhaal van Sodom.

⁷³⁷ Baumgarten Albert I, **Myth and Midrash: Genesis 9:20-29 – Christianity, Judaism, and Other Greco-Roman Cults**, p 3.66, [Brill], Leiden, 1975; Ferguson, Sinclair B. and David F. Wright, **New Dictionary of Theology**, (Downers Grove, IL: InterVarsity Press) 2000, c1988; Kugel James L, **Traditions of the Bible**, p 222, [Harvard University Press], Cambridge, 1998.

⁷³⁸ Baumgarten Albert I, **Myth and Midrash: Genesis 9:20-29 – Christianity, Judaism, and Other Greco-Roman Cults**, p 69.71 [Brill], Leiden, 1975.

⁷³⁹ Kaiser, Walter C., et. al., **Hard Sayings of the Bible**, (Downer's Grove, IL: InterVarsity Press) 1997.

1.2. Die verhaal van Sodom

Die verhaal van Sodom het heelwat ooreenstemming met die verhaal van die Leviet, sy ontroue byvrou en die inwoners van Gibeon. Om daardie rede sal Rigters 19 nie in detail behandel word nie, maar wel Gen 19. Daar sal wel kursories na Rigters 19 verwys word in soverre die homoseksuele daad en verkragting raak.

“Die twee engele het Sodom teen die aand bereik terwyl Lot juis in die poort van Sodom sit. Toe Lot hulle sien, het hy hulle tegemoet gegaan en diep gebuig en gesê: ‘Welkom, Menere! Kom tog na my huis toe en oornag daar ...’ Voor hulle die aand gaan slaap het, het die mans oral uit die stad uit, die mans van Sodom, oud en jonk, die hele klomp, die huis van Lot omsingel. Hulle het vir Lot geroep en vir hom gevra: ‘Waar is die mans wat vanaand na jou toe gekom het? Bring hulle uit na ons toe. Ons wil geslagsgemeenskap (**h[;d]nEwō**) met hulle hê’. Toe het Lot na die mans van Sodom toe uitgegaan. Nadat hy die deur agter hom gesluit het, het hy gesê: ‘Nee, vriende! Moenie so ’n verkeerde ding doen nie. Ek het twee dogters. Hulle het nog nie gemeenskap (**icya w[dy-xl]**) met ’n man gehad nie. Ek sal hulle vir julle laat uitkom, doen julle dan met hulle wat julle wil. Moet net nie iets doen aan hierdie mans nie, want hulle het onder die beskerming van my dak ingekom’. Toe roep die mans van Sodom: ‘Gee pad!’ En hulle sê: ‘Hierdie kêrel het as vreemdeling hierheen gekom, en nou wil hy regter speel. Ons sal hom nog meer kwaad aandoen as vir sy besoekers’ (Gen 19:1-9).

Tradisioneel word die verhaal van Sodom in terme van die beoefening van homoseksuele daad verstaan. In die kerklike tradisie het hierdie verhaal ’n bepalende rol gespeel om homoseksuele praktyke af te wys. Dit is as gevolg van hierdie verhaal dat daar soms na mense wat homoseksuele daad pleeg as “Sodomiete” verwys word. Daar is egter heelwat teoloë wat sedert 1955

beweer dat die Christelike tradisie die gedeelte nog altyd verkeerd verstaan het.⁷⁴⁰

1.2.1. Die Sodom verhaal handel nie oor homoseksuele dade nie

Standpunt: Sodom se verhaal handel nie oor homoseksuele verhoudings van liefde en trou nie, maar eerder oor ongasvryheid en homoseksuele verkragting.

Beredenering van standpunt: In Gen 19 is nie sprake van homoseksuele praktyke of verhoudings van liefde en trou nie. Dit is eerder homoseksuele verkragting en geweldpleging.⁷⁴¹ Die groot sonde wat die inwoners van Sodom gedoen het, was hul gebrek aan gasvryheid teenoor die besoekers aan hul stad. Gasvryheid was per slot van rekening in daardie tyd 'n belangrike sosiale waarde. Nêrens in die res van die Bybel word weer na Sodom in terme van "homoseksualiteit" of "verkragting" verwys nie. In Eseg 16:49-50 word die sonde van Sodom as hoogmoed en materialisme aangedui. 'n Gebrek aan barmhartigheid. Jes 1:1-17 hou ook verband met sosiale onreg. In Luk 10:10-13 verbind Jesus dit met ongasvryheid wanneer mense nie die draers van die evangelie wil ontvang of huisves nie. Jud 7 dui weer op menslike arrogansie aangesien hulle die begeerte gehad om met hemelwesens seksuele omgang te hê.⁷⁴² Dit is binne bogenoemde konteks

⁷⁴⁰ Bird Phyllis, **The Bible in Christian Ethical Deliberation concerning Homosexuality: Old Testament Contributions**, p 147, [WB Eerdmans Publishing Co] Grand Rapids, 2000 ; Boswell John, Christianity, **Social tolerance and homosexuality**, p 93, [The University of Chicago Press], Chicago and London, 1996.

⁷⁴¹ Sinode van die NGK van Suid-Transvaal, **Studieprojek: herbesinning oor die Kerk se standpunt met die oog op effektiewe pastorale uitreik na homoseksuele persone**, p5, Ongepubliseer en ongedateer (waarskynlik vir die 2002 Sinode); Rapport aan de Generale Synode van Dordrecht 1971/1972, **Over mensen die homofiel zijn**, p 16, Dordrecht, Desember 1971.

⁷⁴² Sinode van die NGK van Suid-Transvaal, **Studieprojek: herbesinning oor die Kerk se standpunt met die oog op effektiewe pastorale uitreik na homoseksuele persone**, p5, Ongepubliseer en ongedateer (waarskynlik vir die 2002 Sinode).

dat Lot na sy mede stadsbewoners as boos verwys.⁷⁴³ 2 Pet 2:7 verwys slegs na algemene losbandigheid van die sedelose mense van Sodom.⁷⁴⁴ Ander Skrifverwysings soos Gen 13:13; 18:20; Deut 29:23-27; 32:32; Jer 23:14; Klaagl 4:6 en Open 11:8 ontwikkel in dieselfde tradisie dat die sonde van Sodom nie homoseksuele verhoudings was nie.⁷⁴⁵ 'n Mens sou eerder kon sê dat die sonde van Sodom algehele verwildering weg van God was (maw veelvuldige sondes).⁷⁴⁶

Die argument word onder andere gemotiveer deur aan te voer (**Boswell, Bailey en McNeill**⁷⁴⁷) dat [**dy** in die konteks nie op seksuele intimiteit dui nie. Wanneer 'n man nie sy vrou "ken" nie, tree hy sonder respek teenoor haar op. Die boodskap wat die Jahwis dus wil oordra, is die gebrek aan gasvryheid van die inwoners van Sodom.⁷⁴⁸ 'n Verdere verklaring is dat Lot die wette van Sodom verbreek het deur die gaste in sy huis te laat oornag, sonder dat hy toestemming by die stadsvaders verkry het. Die inwoners van Sodom het toe na Lot gegaan om letterlik met die mense (engele) kennis te

⁷⁴³ Report by the Committee appointed by the Eastern Regional Synod of the Christelike Gereformeerde Kerken in Nederland to present a sound pastoral approach with regard to Homosexual Church members, p 3, Ongepubliseer en ongedateer.

⁷⁴⁴ Sinode van die NGK van Suid-Transvaal, **Studieprojek: herbesinning oor die Kerk se standpunt met die oog op effektiewe pastorale uitreik na homoseksuele persone**, p5, Ongepubliseer en ongedateer (waarskynlik vir 2002 Sinode).

⁷⁴⁵ Von Rad stel dat die verskillende weergawes van die sondes van Sodom nie as 'n verrassing gesien hoef te word, of teen mekaar af gespeel behoort te word nie. Die Jahwis was nie bekend met die latere siening van die Israeliete van Sodom se sonde nie. Dit behoort geen probleem te wees nie, aangesien daar heelwat tyd tussen die Jahwis en die ander skrywers verloop het.

⁷⁴⁶ Botha Willie, **Die Christen en homoseksualiteit**, p 7, Lesing gelewer te SEVTO, Pretoria, Feb 1999.

⁷⁴⁷ Bailey Derrick Sherwin, **Homosexuality and the Western Christian Tradition**, p 3-4, [Longmans, Green & Co], New York, 1955; Boswell John, Christianity, **Social tolerance and homosexuality**, p 94, [The University of Chicago Press], Chicago and London, 1996; McNeill John J, **The Church and the Homosexual**, p 54-55, [Sheed, Andrews and Mcmeel], Kansas City, 1976. De Young dui egter duidelik dat die begrip in die konteks van Rigter 19:22, 25 duidelike seksuele verbintenis het en daarom nie itv van "kennis" gebruik kan word nie. De Young James, **The Contribution of the Septuagint to Biblical Sanctions Against Homosexuality**, p 158-165, [JETS 34], 1991.

⁷⁴⁸ Report by the Committee appointed by the Eastern Regional Synod of the Christelike Gereformeerde Kerken in Nederland to present a sound pastoral approach with regard to Homosexual Church members, p , Ongepubliseer en ongedateer.

maak ([dy]).⁷⁴⁹ Hierdie Hebreuse woord word baie selde gebruik om seksuele gemeenskap aan te toon. Slegs in 10 van die 943 kere waar dit gebruik word, dui dit op seksuele gemeenskap.⁷⁵⁰

Indien homoseksualiteit die probleem in Sodom was, sou 'n mens uit 18:32 moes aflei dat daar geen heteroseksuele persoon in die stad gewoon het nie.⁷⁵¹ Die verhaal vertel ook dat al die inwoners van Sodom voor Lot se huis vergader het. Dit kan tog nie beteken dat al die inwoners van Sodom homoseksueel was nie. Die argument dat Lot sy dogters as "seksuele plaasvervangers" in die plek van die twee mans gegee het, beteken nie dat daar in die verhaal van seksuele sondes gepraat word nie. In 'n poging om sy gaste te beskerm, het Lot eerder sy dogters as "omkoopprys" aangebied.⁷⁵² Dit impliseer dus dat Lot sy dogters as losprys vir sy mede stadburgers se "gebrek aan gasvryheid" aangebied het. Hierdie daad van hom kan binne die konteks van die "waardeloosheid van vroue" in die antieke samelewing verstaan word.⁷⁵³ Verder moet verklaarders kennis neem dat Gen 19 eers in die na-Bybels Joods-Christelike tradisie as "homoseksuele sonde" verstaan is.⁷⁵⁴

⁷⁴⁹ Bird Phyllis A, **The Bible in Christian Ethical Deliberation concerning Homosexuality: Old Testament Contributions**, p 147, [WB Erdmans Publishing Co], Grand Rapids, 2000 ; Boswell John, Christianity, **Social tolerance and homosexuality**, p 94, [The University of Chicago Press], Chicago and London, 1996; McNeill John J, **The Church and the Homosexual**, p 54-55, [Andrews and McNeill], Kansas City, 1976.

⁷⁵⁰ Boswell John, Christianity, **Social tolerance and homosexuality**, p 94, [The University of Chicago Press], Chicago and London, 1996.

⁷⁵¹ Rapport aan de Generale Synode van Dordrecht 1971/1972, **Over mensen die homofiel zijn**, p 16, Dordrecht, Desember 1971.

⁷⁵² Boswell John, Christianity, **Social tolerance and homosexuality**, p 95, [The University of Chicago Press], Chicago and London, 1996.

⁷⁵³ Boswell John, Christianity, **Social tolerance and homosexuality**, p 95, [The University of Chicago Press], Chicago and London, 1996.

⁷⁵⁴ Sinode van die NGK van Suid-Transvaal, **Studieprojek: herbesinning oor die Kerk se standpunt met die oog op effektiewe pastorale uitreik na homoseksuele persone**, p5, Ongepubliseer en ongedateer (waarskynlik vir die 2002 Sinode).

Bogenoemde beredenering verdien verdere teologisering.

Verdere teologisering:

Dit moet toegegee word dat in die mate waarin die teks nie van 'n homoseksuele verhouding met wedersydse toestemming praat nie, is dit sekerlik nie een van die beste tekste om die vraagstuk van homoseksuele huwelike en-verhoudings vanuit die teologië te bestudeer nie.

Daar bestaan 'n ouer verhaal (saga) wat baie ooreenkomste met die vloed verhaal het. In hierdie verhaal word die hele wêreld as gevolg van hul boosheid deur God vernietig (vgl 6:1-9:17), terwyl Lot die ramp oorleef. Hy word in die verhaal dus 'n tipe Noag-figuur.⁷⁵⁵

Die gebied van Sodom was 'n ekonomies welvarende gebied. Daar was vyf konings wat oor die gebied regeer het. Die voorspoed van die inwoners van Sodom het hulle materialisties en trots gemaak.⁷⁵⁶ Hulle het so arrogant geword dat hulle onregverdig teenoor hulle medemens en goddeloos teenoor God begin optree het.⁷⁵⁷

Dit stadpoorte was die vergaderplek van die stadsvaders.⁷⁵⁸ Waarskynlik was Lot met een van die inwoners van Sodom getroud.⁷⁵⁹ Dit is onwaarskynlik dat die inwoners die gaste wou leer ken, aangesien die gaste

⁷⁵⁵ Coats George W, **Genesis with an Introduction to narrative Literature**, p 146, [William B Eerdmans Publishing Company], Grand Rapids Michigan, 1983; Taylor J Glen, **The Bible and Homosexuality**, p 5, [Them 51], 1995.

⁷⁵⁶ Josephus, Flavius, **The Works of Josephus**, (Oak Harbor, WA: Logos Research Systems, Inc.) 1997.

⁷⁵⁷ Josephus, Flavius, **The Works of Josephus**, (Oak Harbor, WA: Logos Research Systems, Inc.) 1997.

⁷⁵⁸ Wenham, Gordon, **Word Biblical Commentary, Volume 2: Genesis 16-50**, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998.

⁷⁵⁹ Van Rad Gerhard, **Genesis**, p 217, [SCM Press], London, 1985.

in die openbaar deur die hek/stadspoort gegaan het. Hulle was waarskynlik as twee van baie ander besoekers daardie dag gesien.⁷⁶⁰

Dit is bekend dat die Kanaäniete deur die Jahwis as seksueel immoreel gesien is (hierdie punt is alreeds deeglik beredeneer).⁷⁶¹ Die Jahwis gebruik [**dy** wel dikwels in die konteks van seksuele omgang (4:1, 17, 25; 24:16). Wanneer Lot dan sy dogters wat nog maagde is (**icya w[dy-xl]**) as plaasvervangers aan die inwoners van Sodom wil oorhandig, kan die seksuele ondertoon van die verhaal nie geïgnoreer word nie.⁷⁶² Hier word duidelik nie na 'n platoniese vriendskapskennis tussen twee of meer mense gepraat nie, maar van seksuele omgang.⁷⁶³

Dit sou korrek wees om te sê dat die Sodom-verhaal van 'n gebrek aan gasvryheid en materialisme praat. In daardie opsig kan die verhaal nie per se vir 'n studie rakende homoseksuele verhoudings gebruik word nie.⁷⁶⁴ Dit is egter 'n verenging van die verhaal om die gedeelte slégs sò te verstaan. Die vraag is wat maak die inwoners van Sodom se optrede so ongasvry? Waarom is die benaming Sodomiet in die kerklike tradisie met die

⁷⁶⁰ Wenham, Gordon, **Word Biblical Commentary, Volume 2: Genesis 16-50**, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998.

⁷⁶¹ Van Rad Gerhard, **Genesis**, p 217, [SCM Press], London, 1985.

⁷⁶² Janzen J Gerald, **Abraham and All the Families of the Earth: A Commentary on the Book of Genesis 12-50**, p64, [WB Eerdmans Publishing Co], Grand Rapids, 1993; Wenham, Gordon, **Word Biblical Commentary, Volume 2: Genesis 16-50**, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998.

⁷⁶³ Die konteks van die gedeelte maak die "fokuspunt" wel die seksuele en nie soos sommige beweer die gebrek aan gasvryheid nie. 'n Gebrek aan gasvryheid speel 'n bykomende motief in die verhaal, maar dit is nie die hoofmoment van die verhaal nie. Die hoofmoment gaan om die seksuele immorele gedrag wat die inwoners van Sodom teenoor die gaste wou pleeg omdat hulle nie gasvry opgetree het nie. De Young James B, **The Contributions of the Septuagint to Biblical Sanctions Against Homosexuality**, p 158-165, [JETS 34], 1991; Haas Guenther, **Exegetical Issues in the Use of the Bible to Justify the Acceptance of Homosexual Practice**, p 387-388, [CSR 26], 1997; Boughton Lynne C, **Biblical Text and Homosexuality: A Response to John Boswell**, p 142-143, [ITQ 58], 1992.

⁷⁶⁴ Bird Phillis A, **The Bible in Christian ethical Deliberation concerning Homosexuality: Old Testament Contributions**, p 147, [WB Eerdmans Publishing Co], Grand Rapids, 2000; Hays Richard B, **The Moral Vision of the New Testament**, p 381, [T&T Clark], Edinburg, 1996.

homoseksuele verbind?: Juis omdat daar, in die wese van die verhaal ook sprake is van immorele seksuele optrede.⁷⁶⁵ Die verhaal wil verder vertel dat die manlike eer op die spel is (en so die seksuele karakter van 'n man) wanneer mans by homoseksuele verhoudings (dade) betrokke is.⁷⁶⁶ Aan die wortel van die gebrek aan gasvryheid is homoseksuele praktyke [Dit is in hoofstuk 2 reeds uitgewys dat die Middel Assiriese Wette 19 en 20 (tablet A) homoseksuele verkragting verbied vanweë die "homoseksuele" element daarvan].

Dat Sodom deur die res van die Skrif met immoraliteit verbind word, is reeds bekend.⁷⁶⁷ In terme van die Bybelse "simbole" het die Skrif tereg nie 'n kategorie vir homoseksuele verhoudings nie (soos ons dit vandag ken nie en alreeds in hoofstuk 2 ook uitgewys is), maar dat die Skrif wel duidelik na homoseksuele gedrag verwys (soos ook in Lev 18 en 20 aangetoon sal word), kan nouliks ontken word (Daar is ook in hoofstuk 2 aangevoer dat daar wel bewyse is dat iets soos 'n homoseksuele identiteit wél in die antieke tye bestaan het).⁷⁶⁸ Daarom moet die verklaring van Boswell en andere afgewys word wat te kenne wil gee dat die verhaal van Sodom geen homoseksuele ondertoon het nie.⁷⁶⁹

⁷⁶⁵ Ryken, Leland; Wilhoit, James C.; Longman III, Tremper, **Dictionary of Biblical Imagery**, (Downers Grove, Ill: InterVarsity Press) 2000, c1998; Taylor J Glen, **The Bible and Homosexuality**, p 5, [Them 21], 1995.

⁷⁶⁶ Bird Phillis A, **The Bible in Christian ethical Deliberation concerning Homosexuality: Old Testament Contributions**, p 148, [WB Eermans Publishing Co], Grand Rapids, 2000

⁷⁶⁷ Ryken, Leland; Wilhoit, James C.; Longman III, Tremper, **Dictionary of Biblical Imagery**, (Downers Grove, Ill: InterVarsity Press) 2000, c1998.

⁷⁶⁸ Die argument dat die Bybelskrywers (veral Paulus) kennis gedra het van 'n sogenaamde homoseksuele "oriëntasie" (of 'n homoseksuele identiteit) sal in hoofstukke 8-10 aangevoer word. Ryken, Leland; Wilhoit, James C.; Longman III, Tremper, **Dictionary of Biblical Imagery**, (Downers Grove, Ill: InterVarsity Press) 2000, c1998.

⁷⁶⁹ Fields Weston W, **Sodom and Gomorrah: History and Motive in Biblical Narrative**, p 54-67, [Sheffield Academic Press], Sheffield, 1997; **The New Bible Dictionary**, (Wheaton, Illinois: Tyndale House Publishers, Inc.) 1962. Die sonde wat die inwoners van Sodom gepleeg het, kan beskryf word itv "3-in-1": Hulle was "ongasvry" en het dus die destydse gasvryheidswette oortree. Verder wou hulle hulle aan "bende verkragting" skuldig maak, maar derdens, wou hulle ook "homoseksuele seks" gehad het – Loader JA,

Om `n verdere blik op die sonde van Sodom te kry, sal vyf hoof verwysing na Sodom bestudeer word, nl dié van Jesaja, Esegïël, Jesus, Petrus en Judas en laastens die buite Bybelse gegewens rakende Sodom.⁷⁷⁰

1.2.2. Ander vroeë tradisies oor die sonde van Sodom

Voorstanders van homoseksuele verhoudings argumenteer dat dit Skrif nooit weer na Sodom in terme van homoseksuele seks verwys nie. Vier Skrifgedeeltes word voorgelê om bogenoemde argument te begrond (Jesaja 1:9-17; Esegïël 16:44-63; Luk 10:10-13; Jud 7).⁷⁷¹ Hierdie argument verdien meer aandag.

1.2.2.1. Jesaja

“As die Here die Almagtige nie `n klompie van ons laat oorbly het nie, sou ons soos Sodom geword het, ons sou net soos Gomorra gewees het. Luister na die woord van die Here, julle Sodomleiers! Gee ag op wat ons God julle leer, julle Gomorrasvolk! ... Leer om weer goed te doen, sorg dat daar reg geskied, gaan die verdrukker teë. Laat reg geskied aan die weeskinders, behartig die regsake van die weduwees” (Jes 1:9-10, 17)

Met Sion (1:8) word na Jerusalem verwys. In hierdie verhaal word Sodom en Gomorra simbolies gebruik om die geestelike toestand van Israel aan te

A Tale of Two Cities: Sodom and Gomorrah in the Old Testament, Early Jewish and Christian Traditions, p 37, [JH Kok], Kampen, 1990.

⁷⁷⁰ Fields Weston W, **Sodom and Gomorrah: History and Motive in Biblical Narrative**, p 155-184, [Sheffield Academic Press], Sheffield, 1997.

⁷⁷¹ Edwards George R, **Gay/Lesbian Liberation: A Biblical Perspective**, p 44-54, [Pelgrim], New York, 1984; Fields Weston W, **Sodom and Gomorrah: History and Motif in Biblical Narrative**, p 155-184, [JSOTup - Sheffield Academic Press], Sheffield, 1997.

dui.⁷⁷² Hulle word gewaarsku dat hulle op die rand staan om deur God gestraf te word. Uit hul lewe is dit duidelik dat God nie meer hulle God is nie, maar dat hulle hul eie god geword het.⁷⁷³ Die leiers word aangespreek omdat hulle sosiale onreg pleeg en dit toelaat. Die Jesaja skrywer neem 'n ander tradisie rakende die Sodom-verhaal as Gen 19 op. Vir hom gaan die nie om 'n gebrek aan gasvryheid nie, maar om die vertrapping van die armes.⁷⁷⁴ Die ooreenstemming lê wel op die vlak dat onreg en onderdrukking vir die outeur net sò teen die natuur van God se skepping van mense is, as homoseksuele verkragting.⁷⁷⁵ Om goed te doen aan jou medemens beteken dat mense se menswaardigheid op dieselfde wyse gesien word, as wat God die mens as sy beeld sien.⁷⁷⁶

Vir verdere studie (Lev 18:22) is daar wel 'n belangrike aspek om van kennis te neem. Dit het te doen met die "afsku" (חב; [e/T - enkelvoud) van God (1:13). Die Jesaja skrywer leer die Israëliete dat God 'n afsku aan hulle feeste, hulle bloedoffers en die onreg wat hulle aan ander mense pleeg, het. Daar is bloed aan hulle hande omdat hulle nie reg aan die weduwee, wees en onderdrukte doen nie. Dit is temas wat die Jahwis se motief teenoor die gaste in Gen 19 teken.⁷⁷⁷ In die volgende paragraaf sal meer oor die teologiese tradisie onder die Ou Testamentiese mense verduidelik word.

⁷⁷² Oswalt John N, **The Book of Isaiah Chapters 1-39**, 96, [Wm B Eerdmans Publishing Co], Grand Rapids, 1986.

⁷⁷³ Oswalt John N, **The Book of Isaiah Chapters 1-39**, 96, [Wm B Eerdmans Publishing Co], Grand Rapids, 1986.

⁷⁷⁴ Snijders LA, **Jesaja Deel 1**, p 26-29, 32, [Uitgeverij GF Callenbach BV], Nijkerk, 1985.

⁷⁷⁵ Oswalt John N, **The Book of Isaiah Chapters 1-39**, 99, [Wm B Eerdmans Publishing Co], Grand Rapids, 1986.

⁷⁷⁶ Oswalt John N, **The Book of Isaiah Chapters 1-39**, 99, [Wm B Eerdmans Publishing Co], Grand Rapids, 1986.

⁷⁷⁷ Gagnon Robert AJ, **The Bible and Homosexual Practice – Text and Hermeneutics**, p 79, 75, [Abingdon Press], Nashville, 2001.

Die volgende Ou Testamentiese tradisie wat ondersoek behoort te word, is dié van Esegïël.

1.2.2.2. Esegïël

Die gedeelte wat ondersoek word, is Eseg 16:44-63.

“Die dogter is soos die ma. Jy is jou ma se dogter, Sy het 'n weersin gehad in haar eie man en kinders. Jy is jou susters se suster. Hulle het 'n weersin gehad in hulle mans en kinders ... Jy het nie net min of meer hulle voorbeeld gevolg en hulle afskuwelike dade nagedoen nie, jy was erger as hulle met alles wat jy gedoen het ... Jou suster Sodom se sonde was dat sy en haar dogters selftevrede en rustig in hoogmoed en oorfloed geleef het en vir dié mens in nood en die arme niks oorgehad het nie. Hulle was hooghartig en het voor my oë afskuwelike dinge gedoen...” (Eseg 16:44-63).

Dit is duidelik dat Sodom in die Bybelse tradisie vir 'n afskuwelike sonde bekend geword het. Die vraag hier is wat was die afskuwelike (**hb; [e/T]**) sonde wat Sodom en haar suster gepleeg het?

In hierdie gedeelte lyk dit asof die sonde van Sodom hoogmoed, selftevrede en onbarmhartigheid was. Dit kontrasteer met die fokus wat Gen 19 op homoseksualiteit plaas.⁷⁷⁸

Sommige geleerdes wys dat die gedeelte as 'n geheel behandel moet word, maw dat 16:49-50 nie as 'n afsonderlike eenheid geles word nie. Die konteks waarin die profesie verstaan moet word, is dié van die afskuwelike dinge wat Jerusalem en haar suster gedoen het.

⁷⁷⁸The New Bible Dictionary, (Wheaton, Illinois: Tyndale House Publishers, Inc.) 1962.

Die sonde van die Israeliete was dat hulle die gewoontes van die Kanaäniete oorgeneem het. Hulle het begin om die gesinswaardes te ignoreer.⁷⁷⁹ Vroulike huweliksmaats het nie meer hul rol as lewensmaats en ma's nagekom nie. Daar was met ander woorde disfunksionele gesinne.⁷⁸⁰ Hierdie agteruitgang was 'n gevolg van seksuele verval (owerspel, prostitusie, verlating van die huwelik ter wille van seksuele begeertes vir andere) wat eie was aan die Kanaänitiese volk (Lev 18:22–28; Deut 12:31; 18:9, 12; 20:18).⁷⁸¹

Jerusalem word in terme van Sodom beskryf, net veel erger (Jer 3:11-14). Esegïel gebruik hier verskillende tradisies (reinheidswette en narratiewe) en kombineer dit om op Jerusalem se geestelike verval te dui. Die ou verhaal en profesie rakende Sodom, moet vir die inwoners van Jerusalem vars en nuut oorkom.⁷⁸²

In die eerste plek word die sondes van Sodom gesien as hoogmoed, selftevreedenheid en onbarmhartigheid. Die vraag is of dit die enigste sondes was wat die Israeliete op allegoriese vlak met die beelde (simboliek van Sodom onder die Israeliete) van Esegïel verstaan het? Kon dit wees dat die sondes van Sodom in terme van **hb; [e/T** na homoseksuele verhoudings (nou ook in Jerusalem – JP) verwys het (Lev 18:22; 20:13)?⁷⁸³

⁷⁷⁹Allen, Leslie C., **Word Biblical Commentary, Volume 28: Ezekiel 1-19**, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998.

⁷⁸⁰Allen, Leslie C., **Word Biblical Commentary, Volume 28: Ezekiel 1-19**, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998.

⁷⁸¹Allen, Leslie C., **Word Biblical Commentary, Volume 28: Ezekiel 1-19**, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998.

⁷⁸²Allen, Leslie C., **Word Biblical Commentary, Volume 28: Ezekiel 1-19**, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998.

⁷⁸³Allen, Leslie C., **Word Biblical Commentary, Volume 28: Ezekiel 1-19**, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998; Greenberg Moshe, **Ezekiel 1-20**, p 289, [Doubleday], Garden City, 1983.

Die tema van veroordeling teenoor Jerusalem is tog seksuele immoraliteit. Esegïel 18:10-13 kan meer duidelikheid oor die implikasie van **hb; [e/T]** in beide die Joodse simboliek en die idioom van Esegïel gee.

"Maar so iemand kan 'n wilde seun hê wat moord pleeg of van dié sondes doen terwyl die pa dit nie gedoen het nie. As die seun aan die offermaaltye op die berge deelneem, 'n ander se vrou onteer, die mens in nood en die arme verdruk, mense beroof, goed wat hy in pand geneem het, nie teruggee nie, hulp soek by afgode en so afskuwelike dade pleeg, geld op rente uitleen of woekerwins vat, kan hy nie bly lewe nie, ... hy het al hierdie afskuwelike dinge (**hb; [e/T]**) gedoen en hy moet dood. Hy verdien die dood" (Eseg 18:10-13).

'n Verklaring van die sondes van Sodom in Esegïel 16 binne die breër konteks van die gebruik van die enkelvoud en meervoud van **hb; [e/T]** in beide Esegïel en Levitikus (laasgenoemde waarskynlik as die tradisie bron vir Esegïel) dui dat die skrywer van Esegïel seksuele immoraliteit (en waarskynlik onder andere ook homoseksuele gedrag) in gedagte gehad het.⁷⁸⁴

Die argument wat aangevoer word, is dat in hierdie struktuur 'n verwysing na 'n enkelvoudige én 'n meervoudige gebruik van **hb; [e/T]** is. Dit is presies dieselfde gebruik wat in Lev 18 (as deel van die reinheidswette 17-26) voorkom. In Lev 18:6-23 word 'n groep seksuele sondes beskryf. Nie na

⁷⁸⁴ Gagnon Robert AJ, **The Bible and Homosexual Practice – text and Hermeneutics**, p 82-85, [Abingdon Press], Nashville, 2001; Greenberg Moshe, **Ezekiel 1-20**, p 289, [Doubleday], Garden City, 1983; Zimmerly Walter, **Ezekiel – Hermeneia 2**, p 1.350-1.383, [Fortress], Philadelphia, 1979.

een van hierdie sondes word as 'n afskuwelike sonde verwys nie. In Lev 18:24 en verder word in algemene terme verwys dat die volk hulle nie soos die heidene moet verontreinig nie. Hier word die meervoud gebruik (**tbo[e/Th'** – 18:26, 27, 30 en **t/b[e/Th'** – 18:29 vertaal met afstootlike dinge, maw meer as een afstootlike ding). In al die reinheidswette word n t homoseksualiteit in die enkelvoud met **hb;[e/T** beskryf ('n afstootlike sonde – 18:22; 20:13).

Die beskrywing in Lev 20:13 (**;hb[e/T hv;ai**) is feitlik 'n presiese weergawe van Eseg 18:12 (**hc;[; hb;[e/T**). Die lys van oortredings in Eseg 18:5-18 stem ooreen met die reinheidswette van Lev 18:6-21. Dit sou daarom moontlik korrek wees om die enkelvoudige  n die meervoudige gebruik in Esegie l met die soortgelyke gebruike in Levitikus te verbind. Twee ander gebruike van die enkelvoud **hb;[e/T** in Esegie l (22:11 en 33:26) verwys na seksuele sonde. Dit kan dus 'n korrekte afleiding wees dat die enkelvoudige gebruik van **hb;[e/t** (as verwysing na die sondes van Sodom in 16:50) heel moontlik op seksuele sonde dui, en dan waarskynlik na die homoseksuele sonde van Gen 19. Dit kan beteken dat Esegie l die verskillende tradisies van die gebruik van **hb;[e/T** saamgevoeg het. Hy interpreteer die optrede van die manne van Sodom (Gen 19:1-11) in die lig van Lev 18:22 en 20:13.⁷⁸⁵ In hierdie tekste (die verhaal van Gam, van

⁷⁸⁵ De Young James B, **A Critique of Prohomosexual Interpretations of the Old Testament Apocrypha and Pseudographa**, p 439-442, [BSac 147], 1990; Gagnon Robert AJ, **The Bible and Homosexual Practice – Text and Hermeneutics**, p 84, 112, [Abingdon Press], Nashville, 2001; Greenberg Moshe, **Ezekiel 21-37**, p 685, [Doubleday], New York, 1997. Daar is nie eenstemmigheid en duidelikheid onder teolo e oor die datering van Levitikus nie. Daar is wel redelike eenstemmigheid dat Levitikus 'n samevoeging van verskeie aspekte oor 'n lang tydperk was. Hierdie aspekte is later in een boek saamgevoeg. Die verskeie wette en kultiese vraagstukke was al reeds voor ballingskap bekend. Indien Levitikus dan tydens of na ballingskap geskryf is, was die verskeie kultiese en heiligheids wetgewing alreeds aan Esegie l bekend. Heelwat teolo e plaas beide Levitikus 18-20 en Esegie l se datering redelik naby mekaar. Daar bestaan 'n tradisie dat Esegie l Levitikus as bron vir sekere van sy uitsprake gebruik het, aangesien hy heelwat van die Heiligheidswette en reinheidswette geken het. Daarom meen sommige teolo e weer dat die skrywers van di  spesifieke gedeeltes in Levitikus, en

Sodom én die reinheidswette) speel die Kanaäniete 'n belangrike rol in terme van hul seksuele verval. Die groep met wie hy die Israëliete vergelyk.

1.2.2.3. Die Jesus-tradisie

“Maar as julle in 'n dorp kom en hulle ontvang julle nie, gaan dan uit in sy strate en sê: 'Selfs julle dorp se stof wat aan ons voete sit, vee ons af as aanklag teen julle. Maar dit moet julle weet: die koninkryk van God is naby'. Ek sê vir julle: Vir die mense van Sodom sal dit op dié dag draagliker wees as vir daardie dorp” **Luk 10:10-13.**

In hierdie gedeelte (10:1-16) gaan dit om mense wat nie die draers van die goeie nuus van Jesus wil ontvang nie. Die implikasie is dat mense nie die boodskap van Jesus se verlossing - die koninkryk van God is naby - wil aanneem nie (9:5; Hand 13:51 en 18:6)⁷⁸⁶. Matteus verwys waarskynlik na dieselfde situasie (10:15), maar doen dit binne die konteks van mense wat nie na die woorde van die apostels wil luister nie. In die gedeelte van Matteus ontvang die mense wel die dissipels, maar hulle kry die opdrag om

Esegiël mekaar kon ken. Die boek Esegiël word algemeen as na die val van Jerusalem (596 vC) gesien. Die profeet se optrede het waarskynlik in 593 vC begin, terwyl die boek Esegiël in die omgewing van 571 vC geskryf kon gewees het. Ongeag die datering van Levitikus, bevat dit wetgewing wat heelwat ouer is as die opskrifstelling van die boek self. Indien Esegiël wél met **חב[ע/ט]** na homoseksuele verhoudings en -praktyke sou verwys, beteken dit dat Levitikus 18:22 en 20:13 geskryf is voor Esegiël se bediening en die finalisering van die boek Esegiël. Levitikus se kultiese, historiese en wetlike aspekte stem nie ooreen met die na-ballingskap tydperk nie. So is dit ook nie in harmonie met Esra en Nehemia se vraagstukke nie. Daar word byvoorbeeld in hoofstukke 18 en 20 nie verwys na die verbod op huwelike met ander volke rondom Israel nie. Laasgenoemde was 'n belangrike vraagstuk tydens die na-ballingskap periode. Daarom meen sommige teoloë dat Levitikus 18 en 20 nie na ballingskap gefinaliseer is nie. Dan kon Esegiël inderdaad die gedeeltes as bron vir sy uitsprake gebruik het (Bybel A-Z; p 469; Hartley, John E., **Word Biblical Commentary, Volume 4: Leviticus**, [Word Books, Publisher], Dallas, Texas, 1998).

⁷⁸⁶ Nielsen JT, **Het Evangelie naar Lucas I**, p 306, [Uitgeverij GF Callenbach bv Nijkerk], Groningen, 1979.

die mense wat nie wil luister nie se huise en dorpe te verlaat (Matt 10;14-15).⁷⁸⁷ Dieselfde kry ons ook in die Lukas verhaal (Luk 10:4-7).

Die fokus val hier op die finale oordeelsdag wat vir mense wat nie in Jesus wil glo nie, ondraaglik sal wees. In die Joodse tradisie is die oordeel van Sodom dikwels met die "dag van die Here" of die finale oordeel verbind. Jesus wil met ander woorde vertel dat wie Hom verwerp se finale oordeel sal meer ondraaglik wees as wat dit vir die mense van Sodom was.⁷⁸⁸

Binne die konteks van die twee gedeeltes (Matteus en Lukas) gaan dit dus nie oor 'n gebrek aan gasvryheid nie, want sommige van die inwoners van die dorpe en stede ontvang die dissipels selfs in hul huise. Die fokus is op die oordeel van mense wat nie die goeie nuus van verlossing in en deur Jesus wil ontvang nie.⁷⁸⁹

'n Laaste Bybelse getuienis rakende Sodom kom in 2 Petrus 2 en Judas voor.

1.2.2.4. Die Judas en Petrus-tradisie

"Die stede Sodom en Gomorra het Hy tot verwoesting veroordeel en tot as verbrand, en met hierdie voorbeeld het Hy getoon wat oor die goddelose mense gaan kom. En tog het Hy vir Lot gered, 'n eerbare man wat gebuk moes gaan onder die losbandige lewenswyse van sedelose mense. Terwyl hy tussen hulle gewoon het, moes hierdie eerbare man dag vir dag soveel van hulle gruweldade aanskou en sulke dinge aanhoor dat dit 'n foltering was vir sy opregte gemoed ... veral hulle sal gestraf word

⁷⁸⁷ Nolland, John, **Word Biblical Commentary, Volume 35b: Luke 9:21-18:34**, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998.

⁷⁸⁸ Nolland, John, **Word Biblical Commentary, Volume 35b: Luke 9:21-18:34**, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998.

⁷⁸⁹ Groenewald EP, **Die Evangelie van Lukas**, p 130, [NG Kerk-Uitgewers], Kaapstad – Pretoria, 1973.

wat toegee aan hulle wellustige vleeslike begeertes en wat die gesag van die Here verag" (2 Pet 2:6-10).

"En dink ook aan die mense van Sodom en Gomorra en die stede rondom hulle. Net soos daardie engele het hulle onsedelike dae gepleeg en omgang gesoek met vreemde wesens..." (Jud 7)

Die Petrus tradisie verwys na vals leraars binne die konteks van losbandigheid en gierigheid (2 Pet 2:2). Na Sodom word spesifiek in die konteks van "sedelose mense" en mense met "wellustige vleeslike begeertes" verwys (2 Pet 2:6-10; vgl ook Jud 7).⁷⁹⁰ Die inwoners van Sodom was daarop uit om hulleself te bevredig. Net soos hulle dit gedoen het, is die valse leraars ook daarop uit om aan hulle eie begeertes te voldoen.⁷⁹¹ In die Nuwe Afrikaanse Vertaling word na die sonde van Sodom as mense wat "omgang met vreemde wesens" gesoek het, verwys. Dit is nie wat Petrus geskryf het nie. Hy verwys na die sonde van Sodom as die soeke na omgang met "vreemde vlees". (o*j*pivsw sarko;" e*J*te*v*ra",). Hoewel dit vertaal sou kon word as die soeke na omgang met die engele, is dit binne die konteks van Sodom se verhaal dat hierdie omgang na vreemde vlees ook kon dui op die soeke na homoseksuele seks. Op die ou einde verander dit niks aan die betekenis van die skrywe van Petrus nie. In die Joodse tradisie waarbinne hy geleef het, dui dit dat die inwoners van Sodom homoseksuele dae met die gaste van Lot wou pleeg.⁷⁹²

⁷⁹⁰ Bauckham, Richard J., **Word Biblical Commentary, Volume 50: Jude, 2 Peter**, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998.

⁷⁹¹ Cedar Paul A, **James, 1, 2 Peter, Jude**, P 222, [Word Books Publishers], Waco, 1984.

⁷⁹² Groenewald EP, **Die Briewe van Petrus * Die Brief van Judas**, p 165, [NG Kerk-Uitgewers], Kaapstad, 1985.

Ook in hierdie verwysing na Sodom word na die finale oordeel verwys wat vir die valse leraars so sleg soos dié van Sodom en Gomorra sal wees.⁷⁹³ As alternatief vir sò 'n oordeel word die valse leraars opgeroep om die voorbeeld van Lot ('n eerbare man wat nie gruweldade gepleeg het nie – 2:7) te volg.⁷⁹⁴

Die Joodse tradisie volgens beide Petrus en Judas dui met ander woorde nie op 'n gebrek aan gasvryheid nie, maar op seksuele losbandigheid en die wellus van vleeslike begeertes. In hierdie konteks kan nie anders as om af te lei dat dit na die homoseksuele daade van die inwoners van Sodom verwys nie.

Indien bogenoemde afleiding korrek is, behoort getuies gevind te word toon dat Sodom se sonde homoseksuele seks was.

1.2.2.5. Buite Bybelse-tradisie

Daar is buite Bybelse –tradisies wat die gebeure by Sodom wél verbind aan homoseksuele daade. In die antieke Judaïsme is 'n tradisie dat Sodom weens homoseksuele praktyke verwoes is: **Philo** vertel die volgende:

But God, having taken pity on mankind, as being a Saviour and full of love for mankind, increased, as far as possible, the natural desire of men and women for a connexion together, for the sake of producing children, and detesting the unnatural and unlawful commerce of the people of Sodom, he extinguished it, and destroyed those who were inclined to these things, and that not by any ordinary chastisement, but he inflicted on them an astonishing novelty, and unheard of rarity of vengeance;
...⁷⁹⁵

⁷⁹³Bauckham, Richard J., *Word Biblical Commentary, Volume 50: Jude, 2 Peter*, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998.

⁷⁹⁴Bauckham, Richard J., *Word Biblical Commentary, Volume 50: Jude, 2 Peter*, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998.

⁷⁹⁵Philo Judaeus, *The Works of Philo*, (Oak Harbor, WA: Logos Research Systems) 1997.

Philo vertel verder van 'n profeet in die tyd van Moses wat 'n profesie gegee het, waarin daar na die blindheid en steriliteit van Sodom verwys is:

If the omnipotent Lord had not left us a seed, we should have been like blind and **barren** people," able neither to know the truth nor to generate it. And the Chaldaeans in their native language call blindness and **sterility** Sodom and Gomorrah.⁷⁹⁶

Uit bogenoemde "profesie" is die gebeure van Gen 19 duidelik hoorbaar. In die antieke tyd is dikwels na homoseksuele praktyke deur inwoners van 'n stad of 'n land verwys as "onvrugbaar of steriel". In hoofstuk 2 is reeds gewys hoedat beide in Philo sowel as Plato se skrifte die negatiewe gevolge van homoseksuele dade in terme van 'n gebrek aan voortplanting uitgebeeld word (steriliteit - JP).⁷⁹⁷

Josephus verduidelik dat die sonde van Sodom nie net ongasvryheid en materialisme was nie (hoewel hy dit ook pertinent vermeld as deel van Sodom se sondes). Volgens hom was die sonde van Sodom wél homoseksuele praktyke. Hy skryf:

Now when the Sodomites saw the ... men to be of beautiful countenances, and this to an extraordinary degree, and that they took up their lodgings with Lot, they resolved themselves to enjoy these beautiful boys by force and violence; (201) and when Lot exhorted them to sobriety, and not to offer anything immodest to the strangers, but to have regard to their lodging in his house; and promised, that if their inclinations could not be governed, he would expose his daughters to their lust, instead of these strangers—neither thus were they made ashamed.⁷⁹⁸

⁷⁹⁶Philo Judaeus, **The Works of Philo**, (Oak Harbor, WA: Logos Research Systems) 1997.

⁷⁹⁷ Plato, **Laws**, 841d, Persues Project (Yale University Press), 2000; Philo Judaeus, **The Works of Philo**, (Oak Harbor, WA: Logos Research Systems) 1997.

⁷⁹⁸ Josephus, Flavius, **The Works of Josephus**, (Oak Harbor, WA: Logos Research Systems, Inc.) 1997.

“Sodomie” is vir Josephus 'n verwysing na die inwoners van Sodom wat homoseksuele daade met die gaste wou pleeg.⁷⁹⁹

In Israel is geglo dat die armes, die vreemdelinge, die weduwees en die weeskinders onder die direkte teenwoordigheid van God staan. Die homoseksuele verkragting wat die inwoners van Sodom wou pleeg, het gedui dat hulle geen respek vir daardie waardes het nie.⁸⁰⁰

Daar is nie veel getuienis by die Kerkvaders rakende Sodom nie. Klements verwys wél in sy eerste brief aan die Korintiërs na Sodom, en wel binne die konteks van gebrek aan gasvryheid.⁸⁰¹ Johannes Chrysostomos en Augustinus verwys weer na die Sodom-gebeure in die konteks van homoseksuele praktyke.⁸⁰²

Om saam te vat: Daar bestaan twee tradisies rakende die sonde van Sodom. Die een handel oor 'n gebrek aan gasvryheid, hoogmoed en die verdrukking van die armes. Die ander handel oor die pleeg van homoseksuele daade met die besoekers.

Vervolgens 'n kort blik ook die gebeure van Rigters 19.

1.3. Die verhaal van die byvrou van die Leviet en die inwoners van Gibeon

⁷⁹⁹ Josephus, Flavius, **The Works of Josephus**, (Oak Harbor, WA: Logos Research Systems, Inc.) 1997.

⁸⁰⁰ Van Selms A, **Genesis Deel 1**, p 250, [Uitgeverij GF Callenbach BV], Nijkerk, 1973.

⁸⁰¹ The Apostolic Fathers I, **1 Clement**, p 27, [Harvard University Press], London, 1977

⁸⁰² Sinode van die NGK van Suid-Transvaal, **Studieprojek: herbesinning oor die Kerk se standpunt met die oog op effektiewe pastorale uitreik na homoseksuele persone**, p 5, Ongepubliseer.

Standpunt: In hierdie verhaal gaan dit nie om homoseksuele dae nie, maar wel oor verkragting en die gebrek aan gasvryheid.

Teologiesering rakende standpunt:

Heelwat teoloë beweer dat die ooreenkomste tussen Gen 19 en Rigt 19 so opvallend is, dat dit waarskynlik as een saga kon begin het.⁸⁰³

In hierdie verhaal word die minderwaardige rol van vroue in die antieke tyd geteken. In Rigt 19:22 is daar duidelik sprake van homoseksuele geslagsgemeenskap met die Leviet (**WN[,d;nEwÒ**). Die ou man sê dan aan die inwoners om "nie so 'n lae ding te doen nie" (19:23). Daarna bied hy sy dogter aan om verkrag te word, terwyl sy nog 'n maagd is. Die inwoners van Gibeon wou nie na hom luister nie, maar dring daarop aan om homoseksuele dae met die Leviet te pleeg (19:25). Op hierdie punt stoot die Leviet sy byvrou uit. Hulle verkrag haar totdat sy sterf.

Die gedagte dat 'n man 'n ander seksueel penetreer was vir die ou man onaanvaarbaar. Dit is so onaanvaarbaar dat hy vir 'n tweede opsie kies, 'n heteroseksuele verkragting, aangesien hy twee vroue in die plek van die moontlikheid van homoseksuele verkragting aanbied.⁸⁰⁴ Hier kan dus nie net sprake van 'n gebrek aan gasvryheid wees nie. Die onaanvaarbaarheid van homoseksuele seks word beklemtoon.

Verkragting is wel 'n optrede van geweld, vernedering en oorheersing oor iemand anders. Tog gaan verkragting altyd gepaard met "seksuele begeertes" wat lei tot ereksie en penetrasie. Daarom sal homoseksuele

⁸⁰³ Soggin J Alberto, **Judges**, p 282-288, [Westminster], Philadelphia, 1981; Van Rad Gerhard, **Genesis**, p 218, [SCM Press], London, 1985. Die parallele tussen die twee tekste bestaan so vroeg as pseudo-Philo (1ste vC).

⁸⁰⁴ Stone Ken, **Gender and Homosexuality in Judges 19 : Subject-Honor, Object-Shame?**, p 87-107, [JSOT 67], 1995.

verkragting dieselfde vorm van "seksuele begeertes" inhou as wat met heteroseksuele verkragting die geval is.⁸⁰⁵

Uit die verhaal blyk 'n paar sake:⁸⁰⁶

- † Hier is sprake van 'n gebrek aan gasvryheid deur die inwoners van Gibeon.
- † Hier is getuigenis van die min waarde wat 'n vrou in daardie tyd gehad het.
- † Hier is ook sprake van homoseksuele verkragting.
- † Dit blyk dat heteroseksuele verkragting meer "aanvaarbaar" was as homoseksuele verkragting (Gen 19:31-38 en die Juda-Tamar verhaal - Gen 38; Rig 19:24-25). Abram bied ook in Gen 12:10-20 vir Sara as "vrou" vir die Farao aan om te keer dat die Egiptenare hom doodmaak (Sara se beleving van Farao se seksuele omgang met haar moes tog dié van verkragting gewees het – JP).

Dit gesê, beteken dit nie dat die skrywer sulke optrede teen vroue goedkeur nie. Daar is reeds gewys op die erge strawwe volgens Deut 22:23-28 wat 'n man wat 'n vrou verkrag het, moes kry.

Hier is dit punt:

Die feit dat in beide die verhale van Gen 19 sowel as Rig 19 sprake is van 'n gebrek aan gasvryheid, is sekondêr tot beide verhale. Net so ook die feit dat verkragting ter sprake is. In beide verhale word homoseksuele seks met afgryse geteken. 'n Belangrike punt wat die skrywers wil beklemtoon, is dat homoseksuele seks nie aanvaarbaar is

⁸⁰⁵ Boyarin Daniel, **Are There Any Jews in the History of Sexuality**, p 352, [JHSex 5], 1995; Gagnon Robert AJ, **The Bible and Homosexual Practice – Texts and Hermeneutics**, p 97, [Abingdon Press], Nashville, 2001.

⁸⁰⁶ Matthews Victor H, **Hospitality and Hostility in Genesis 19 and Judges 19**, p 6-10, [BTB], 1992.

nie.

In die Joodse tradisie was daar nie net sprake van homoseksuele verkragting nie, maar ook van gewone homoseksuele daade wat uit homoseksuele verhoudings gespruit het. Dit sal nou bestudeer word.

2. Homoseksuele “verhoudings”

Die belangrike Ou Testamentiese verwysings na homoseksuele omgang, vind ons in Levitikus 18 en 20.

2.1. Die getuienis van Levitikus en Deuteronomium

Standpunt: In die Levitikus en Deuteronomium tekste gaan dit nie om gewone homoseksuele verhoudings nie, maar om gay-seks in terme van die tempelprostitusie. Daarom is hierdie gedeeltes nie van toepassing op hedendaagse homoseksuele verhoudings van liefde en trou nie.

Beredenering van standpunt: Levitikus 18:22 en 20:13 is die enigste twee Ou Testamentiese verwysings wat geslagsgemeenskap tussen mense van dieselfde geslag verbied. Hierdie afleiding word gemaak na aanleiding van die gebruik van die begrip **hb; [e/T** wat as 'n “afskuwelike” sonde beskryf word.⁸⁰⁷ Die straf wat op homoseksuele praktyke wag, is die doodstraf omdat dit “'n ondenkbare gruwel” vir God is (20:13).⁸⁰⁸ Die verwysing na die sonde van homoseksuele omgang het egter te doen met die “beskerming” van heteroseksuele omgang. Dit is opvallend dat hoewel

⁸⁰⁷ Sinode van die NGK van Suid-Transvaal, **Studieprojek: herbesinning oor die Kerk se standpunt met die oog op effektiewe pastorale uitreik na homoseksuele persone**, p 5, Ongepubliseer.

⁸⁰⁸ Elinger K, **Leviticus**, p 232, [Mohr] 1966.

homoseksuele omgang verbied word, by nie een van hierdie verwysings 'n aandrang is dat die straf van 20:13 toegepas moet word nie.⁸⁰⁹

Levitikus 19-27 is deel van die heiligheids-wette. Dit is nie meer op Christene van toepassing nie. Die Mosaïese wetgewing is daarop gerig om Israel 'n ander identiteit te gee as die volke rondom hulle. Lev 18 is reinheidswette en teken 'n eiesoortige moraliteit op seksuele gebied vir Israel.⁸¹⁰ Voorskrifte ten opsigte van die verbod op seksuele omgang met 'n vrou wat menstrueer (18:19); die eet van onrein kos (Lev 11); die hertrou van geskeides (Deut 24) en die verbod op die dra van klere van die teenoorgestelde geslag (Deut 22:5) geld nie meer vandag nie. Dit moet verder onthou word dat Christene nie meer die Ou Testament se strawwe letterlik toepas nie. Dit beteken dat die Ou Testamentiese riglyne rakende homoseksuele verhoudings nie meer toegepas mag word nie. Hierdie gedeeltes handel eerder oor kulturele gebruike by Israel en gaan nie oor moraliteit nie.⁸¹¹

Die onderskeiding van rituele-, kultiese- en burgerlike wette geld nie meer vandag nie. Die gebruik van **hb; [e/T]** handel nie soseer oor homoseksuele verhoudings nie.⁸¹² Dit handel eerder oor tempelprostitusie binne die afgodediens (kultiese wetgewing). Daarom dui ook hierdie begrip op 'n kultuurhistoriese konteks. Jesus het egter die wette van Israel tot niet

⁸⁰⁹ Sinode van die NGK van Suid-Transvaal, **Studieprojek: herbesinning oor die Kerk se standpunt met die oog op effektiewe pastorale uitreik na homoseksuele persone**, p 6, Ongepubliseer.

⁸¹⁰ Furnish VP, **The Bible and Homosexuality**, p 20, [Wetsminster and John Knox], London, 1994; Sinode van die NGK van Oos-Transvaal, **Homoseksualisme**, p 14, Ongepubliseer, 2001. Furnish argumenteer dat wat in Levitikus verbied word is die vermenging van dit wat nie bymekaar pas nie. Vandag geld daardie beginsel nie meer nie, aangesien dinge soos wol en katoen, nylon en poliëster deurmekaar gebruik word. Die reinheidstekste handel verder nie oor liefde vir die ander (naaste) nie, maar oor die uniekheid van Israel.

⁸¹¹ Sinode van die NGK van Oos-Transvaal, **Homoseksualisme**, p 14, Ongepubliseer, 2001.

⁸¹² Rapport aan de Generale Synode van Dordrecht 1971/1972, **Over mensen die homofiel zijn**, p 16, Dordrecht, Desember 1971

gemaak, aangesien Hy daarvoor gekruisig is. Daarom is die letterlike toepassing van die Ou Testamentiese wetgewing nie meer vandag van krag nie.⁸¹³

Die uitsprake van die Skrif op seksuele gebied (soos bv coitus interruptus – Gen 38:1-11 en masturbasie) moet verstaan word in die lig dat daar nog geen wetenskaplike kennis oor die proses van bevrugting was nie. Vroue was die enigste natuurlike plek waar die semen van 'n man gestort mag geword het. Die rede hiervoor is die destydse siening dat semen reeds die volledige lewe bevat het.⁸¹⁴

Verdere teologisering: Ter wille van deeglike eksegeese oor hierdie twee gedeeltes sal eerstens 'n struktuur analiese van die hoofstukke gemaak word. Om te begin is dit belangrik om kennis te neem dat hierdie tekste nie 'n verhaal is nie, maar "wette" of riglyne waarvolgens God se mense moet leef. Dit is met ander woorde vaste norme.

Daar bestaan verskillende opskrifte vir Lev 18. Sommige verwys daarna as die "Heiligheid van seks". Andere weer as "Verkeerde seksuele verhoudings" terwyl nog 'n groep na hierdie gedeelte as "Respek vir die huwelik" verwys. Die Nuwe Afrikaanse Vertaling verwys na die gedeelte slegs as "Oor seksuele verhoudings". Die gedeelte beskryf verskillende seksuele gebruike wat deur die volke wat rondom Israel gewoon het, beoefen is. Die outeur verduidelik dat hierdie praktyke onaanvaarbaar by God se volk is. Daar bestaan heelwat herhaling van formules van hierdie verskillende

⁸¹³ Sinode van die NGK van Oos-Transvaal, **Homoseksualisme**, p 14, Ongepubliseer, 2001.

⁸¹⁴ Sinode van Oos-Transvaal, Homoseksualiteit – Verslag van Werkgroep Een, p 102, [Pretoria], 24-27 Augustus 2003.

onaanvaarbare seksuele daede. Hierdie herhalings is met opset en moet in die eksegeese gehandhaaf word.⁸¹⁵

⁸¹⁵ Peter-Contesse and Ellington John, **A Handbook on Leviticus**, p 270, [LC Cataloging in Publishing Data], Stuttgart, Germany, 1992.

Struktuur analise van Levitikus 18

¹ Die Here het vir Moses gese: Praat met die Israeliete en sê vir hulle: Ek is die Here julle God.	Goddelike sanksionering
³ Julle mag nie maak soos die Egiptenaars by wie julle gewoon het, of soos die Kanaäniete na wie se land toe Ek julle bring nie. Julle mag hulle gebruike nie navolg nie.	Die volk van God word opgeroep om nie soos die volke rondom hulle in seksuele immoraliteit te verval nie. Die Egiptenare was bekend dat hulle bloedskande beoefen het, terwyl die Kanaäniete bekend was vir hulle seksuele perversiteit. ⁸¹⁶
⁴ Julle moet my bepalings nakom en my voorskrifte gehoorsaam deur daarvolgens te lewe. Ek is die Here julle God.	Goddelike sanksionering
⁵ Wees gehoorsaam aan my voorskrifte en bepalings. Wie dit doen, sal lewe. Ek is die Here.	Goddelike sanksionering
⁶ Niemand van julle mag met 'n naby bloedverwant geslagsgemeenskap hê nie. Ek is die Here.	Bloedskande Met gemeenskap word die begrip hw:r][, gebruik. Hierdie begrip word deurgaans met gemeenskap vertaal, behalwe wanneer daar na homoseksuele verhoudings en omgang verwys word. ⁸¹⁷ Die letterlike vetaling van hierdie begrip is "om iemand kaal te sien" of om iemand se "skaamte te ontbloot". Dit is 'n letterlike verwysing na wat Gam met sy pa (tw"r][,) gedoen het (Gen 9:22). Die implikasie

⁸¹⁶ Peter-Contesse and Ellington John, **A Handbook on Leviticus**, p 271, [LC Cataloging in Publishing Data], Stuttgart, Germany, 1992.

⁸¹⁷ Peter-Contesse and Ellington John, **A Handbook on Leviticus**, p 270, [LC Cataloging in Publishing Data], Stuttgart, Germany, 1992; Hartley, John E., **Word Biblical Commentary, Volume 4: Leviticus**, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998.

	<p>hiervan is dat Gam Noag inderdaad homoseksueel verkrag het.</p> <p>Hier is ook sprake van 'n Goddelike sanksionering.</p>
⁷ Jy mag nie jou pa die skande aandoen dat jy met jou ma gemeenskap het nie. Sy is tog immers jou ma. Jy mag nie met haar gemeenskap hê nie.	Verhouding van bloedskanie
⁸ Jy mag ook nie met 'n ander vrou van jou pa gemeenskap hê nie. Dit sal skande oor jou pa bring.	Verhouding van bloedskanie
⁹ Jy mag nie met jou suster gemeenskap hê nie, ook nie met 'n halsuster aan vaderskant of aan moederskant nie, of hulle nou deel is van die gesin of nie.	Verhouding van bloedskanie
¹⁰ Jy mag nie met jou kleindogter gemeenskap hê nie, want sy is jou nageslag.	Verhouding van bloedskanie
¹¹ Jy mag nie met 'n halsuster aan vaderskant gemeenskap hê nie, want sy is jou suster.	Verhouding van bloedskanie
¹² Jy mag nie met jou tante aan vaderskant gemeenskap hê nie, want sy is jou pa se bloedverwant.	Verhouding van bloedskanie
¹³ Jy mag nie met jou tante aan moederskant gemeenskap hê nie, want sy is jou ma se bloedverwant.	Verhouding van bloedskanie
¹⁴ Jy mag nie jou oom die skande aandoen dat jy met sy vrou gemeenskap het nie. Sy is immers jou tante.	Verhouding van bloedskanie
¹⁵ Jy mag nie met jou sjoondogter gemeenskap hê nie. Sy is jou seun se vrou. Jy mag nie met haar gemeenskap hê nie.	Verhouding van bloedskanie
¹⁶ Jy mag nie met jou sjoonsuster gemeenskap hê nie, want dit sal skande oor jou broer bring.	Verhouding van bloedskanie
¹⁷ Jy mag nie gemeenskap hê met ' n vrou en met haar dogter nie. Jy mag die vrou nie die skande aandoen dat jy met ' n kleindogter van haar trou nie. Hulle is haar nageslag en dit sal 'n afstootlike daad wees.	<p>Verhouding van bloedskanie.</p> <p>Die gedagte is dat indien 'n man met enige vrou gemeenskap het, hy haar lewensmaat word. Binne daardie konteks is hier dus ook sprake van bloedskanie⁸¹⁸</p>

⁸¹⁸ Peter-Contesse and Ellington John, **A Handbook on Leviticus**, p 276, [LC Cataloging in Publishing Data], Stuttgart, Germany, 1992.

<p>¹⁸ Solank jou vrou lewe, mag jy nie met haar suster trou nie. Daar sal vyandskap tussen hulle ontstaan as jy met albei gemeenskap het.</p>	<p>Verhouding van bloedsbande.</p>
<p>¹⁹ Jy mag nie met 'n vrou gemeenskap hê terwyl sy menstrueer en dus onrein is nie.</p>	<p>Soos reeds vroeër gewys handel dit oor die destydse mense se siening van bloed. Hier is ook sprake van mediese redes.</p>
<p>²⁰ Jy mag nie met jou naaste se vrou gemeenskap hê en jouself sò verontreinig nie.</p>	<p>Owerspel</p>
<p>²¹ Jy mag nie een van jou kinders wy aan Molek en sò die Naam van jou God ontheilig nie. Ek is die Here.</p>	<p>Heidense kultus gebruike</p>
<p>²² Jy mag nie 'n homoseksuele verhouding hê nie. Dit is 'n afstootlike sonde.</p>	<p>Homoseksuele praktyke. Hier is 'n afwyking van die term hw:r[,. letterlik staan daar hV;ai ybeK]v]mi bK'v]ti al. Die LXX vertaal dit met meta ²² και μετα αρσενος ου κουνηθησh κοιτην γυναικος.⁸¹⁹ Dieselfde strofe word ook in 20:13 in die LXX gebruik.⁸²⁰ 'n Letterlike vertaling hiervan is dat 'n man nie by 'n man mag lê soos 'n man by 'n vrou nie.</p> <p>Die gedagte van 'n seksuele verhouding tussen twee mans is in heelwat kulture vreemd en moeilik om uit te druk. Die Hebreeus wat hier in Levitikus gebruik word is 'n aanduiding dat dit ook vir die Israeliete 'n moeilike begrip was. Hier is nie</p>

⁸¹⁹ Wevers John William, **LXX Notes on the Greek Text of Leviticus**, p 283, 321, [Scholars press], Atlanta Georgia, 1997.

⁸²⁰ Wevers John William, **LXX Notes on the Greek Text of Leviticus**, p 283, 321, [Scholars press], Atlanta Georgia, 1997.

	sprake van homoseksuele verkragting of 'n tydelike homoseksuele kultiese handeling nie, aangesien dit op die huweliksbed dui. ⁸²¹
²³ Jy mag met geen dier geslagsgemeenskap hê en jouself so besoedel nie. 'n Vrou mag dit ook nie doen nie. Dit is iets afskuweliks.	Bestialiteit
²⁴ Julle moet julle op geen van hierdie maniere verontreinig nie, want dit is wat die heidene gedoen het wat ek voor julle verdryf.	Moet julle nie soos die heidene op seksuele gebied verontreinig nie.
²⁵ Hulle het die land verontreinig en Ek het die land daarvoor gestraf sodat hy sy bewoners uitgespoeg het.	Seksuele verontreiniging lei tot God se straf oor die land én sy mense.
²⁶ Julle almal, die gebore Israeliete en die vreemdeling by julle, moet my voorskrifte en bepalings gehoorsaam. Julle mag geen van dié afstootlike dinge doen nie.	Moet julle gehoorsaam wees en julle nie op seksuele gebied verontreinig nie.
²⁷ Omdat die vorige inwoners hierdie afstootlike dinge gedoen het, is die land verontreinig.	Seksuele verontreiniging lei tot ontreiniging van die land.
²⁸ As julle die land verontreinig, sal hy julle ook uitspoeg soos hy die heidene voor julle uitgespoeg het.	Seksuele verontreiniging lei tot God se straf oor die mense van die land.
²⁹ Elkeen wat enige van hierdie afstootlike dinge doen, sal van sy volksgenote afgesny word! ³⁰ Wees gehoorsaam aan wat Ek julle beveel. Vermy die afstootlike gebruike van die vorige inwoners en hou julleself rein. Ek is die Here julle God	Moet niks met hierdie seksuele praktyke te doen hê. Straf daardie mense wat sò optree.

Die struktuur van Lev 18 kan daarom as volg verdeel word:⁸²²

1-5: Inleiding.

6-16: Bloedskande.

17-18: Seksuele praktyke met vroue wat naby verwant is.

19-20; 22-23: Ander verbode seksuele praktyke.

⁸²¹ Peter-Contesse and Ellington John, **A Handbook on Leviticus**, p 276, [LC Cataloging in Publishing Data], Stuttgart, Germany, 1992.

⁸²² Levine Baruch A, **The JPS Torah Commentary Leviticus**, p 118, [The Jewish Publication Society], Jerusalem, 1989.

21: Staan op sy eie verbind met die Molek-kultus.

Tussen die twee hoofstukke staan die fokus op "naasteliefde" in die sentrum (19:17, 33)

'n Struktuur analise van Levitikus 20

¹ Die Here het vir Moses gesê: ² Sê vir die Israëliete: Elke Israëliet en vreemdeling in Israel wat sy kind aan Molek wy, moet met die dood gestraf word: die burgers moet hom met klippe doodgooi.	Moenie die kultus gebruike van die heidene navolg nie en straf teenoor diegene wat dit doen.
³ anders sal Ek self teen so iemand optree en hom van sy volksgenote afsny omdat die wyding van 'n kind aan Molek my heiligdom onrein maak en my heilige Naam onheilig	Straf op diegene wat sulke dinge doen en God onheilig
⁴ As die burgers hulle oë sluit vir so 'n oortreding en nie die skuldige doodmaak nie, ⁵ sal Ek self ingryp en so iemand en sy familie sowel as almal wat saam met hom ontrou is en vir Molek dien, van sy volksgenote afsny.	Straf op diegene wat sulke dinge doen en God onheilig
⁶ Enigiemand wat aan My ontrou is deur hulp te soek by geeste of waarsëers, teen hom sal Ek optree: Ek sal hom van sy volksgenote afsny.	Verbod op heidense kultus gebruike en straf op diegene wat sulke dinge doen en God onheilig
⁷ Wy julle aan My Wees heilig, want Ek is die Here julle God. Gehoorsaam my voorskrifte en leef daarvolgens. Ek is die Here, Ek heilig julle aan My.	Oproep om aan God te wy
⁹ Wanneer iemand sy pa of ma vloek moet hy doodgemaak word. Hy het sy pa of sy ma gevloek En hy verdien die dood.	Verbod op vervloeking van ouers
¹⁰ Iemand wat egbreuk pleeg met die vrou van 'n medeburger , moet doodgemaak word. Dit geld vir die man en ook vir die vrou wat egbreuk pleeg.	Verbod op egbreuk en owerspel
¹¹ Iemand wat gemeenskap het met een van sy pa se vrouens, bring skande oor sy pa. Hy en die vrou moet albei doodgemaak word. Hulle verdien die dood.	Verhouding van bloedskande en straf.
¹² Iemand wat met sy schoondogter gemeenskap het, moet doodgemaak word, en sy ook. Hulle het iets afskuweliks gedoen. Hulle verdien die dood.	Verhouding van bloedskande en straf.
¹³ Twee mans wat homoseksueel verkeer , doen 'n afskuwelike	Homoseksuele verhouding en

sonde. Hulle moet doodgemaak word. Hulle verdien die dood.	straf.
¹⁴ Iemand wat met 'n ma en haar dogter trou begaan 'n afskuwelike sonde. Hulle moet al drie 'n vuurdood sterf. Julle mag sulke afskuwelike sondes nie duld nie.	Verhouding van bloedskanie en straf
¹⁵ 'n Man wat met 'n dier geslagsgemeenskap het moet ook doodgemaak word, en die dier ook.	Verhouding van bloedskanie en straf.
¹⁶ 'n Vrou wat met 'n dier geslagsgemeenskap het moet ook doodgemaak word, en die dier ook. Sulke mense moet doodgemaak word. Hulle verdien die dood.	Verhouding van bloedskanie en straf.
¹⁷ As 'n man met sy suster of halfsuster se toestemming gemeenskap met haar het, is dit 'n skandelijke daad. Hulle moet in die openbaar van hulle volksgenote afgesny word. Hy het skande oor sy suster gebring en moet die gevolge dra.	Verhouding van bloedskanie en straf.
¹⁸ As 'n man met die toestemming van ' n vrou wat menstrueer , gemeenskap met haar het, moet albei afgesny word van hulle volksgenote.	Menstruerende vrou en straf
¹⁹ Niemand mag gemeenskap hê met sy tante aan moederskant of aan vaderskant nie, want sy is 'n naaste bloedverwant. As dit gebeur, moet albei gestraf word.	Verhouding van bloedskanie en straf.
²⁰ As iemand met sy oom se vrou gemeenskap het, bring hy skande oor sy oom. Die man en vrou moet die gevolge dra: hulle sal sterf as mense wat alle regte verbeur het.	Verhouding van bloedskanie en straf.
²¹ As 'n man sy broer se vrou afneem, is dit 'n skandelijke daad. Die man het skande oor sy broer gebring. Die man en vrou verbeur al hulle regte.	Verhouding van bloedskanie en straf.
²² Julle moet al my voorskrifte en bepalinge gehoorsaam en dit uitvoer. As julle dit nie doen nie, sal die land waarheen Ek julle laat trek om daar te woon, julle uitspoeg.	Oproep tot gehoorsaamheid
²³ Julle mag nie die gebruike van die nasies wat Ek voor julle gaan uitdryf, navolg nie. Ek het juis 'n afsku in hulle gekry omdat hulle al hierdie dinge doen.	Moenie die kultus gebruike van die heidene navolg nie en straf teenoor diegene wat dit doen.
²⁴ Ek het julle belowe dat julle hulle land in besit sal neem. Dit is Ek wat hierdie land aan julle gee om dit in besit te neem, 'n land wat oorloop van melk en heuning. Ek is die Here julle God, Ek het julle afgesonder van die ander volke.	Moenie leef soos die heidense volke rondom julle nie. Onthou dat gehoorsaamheid geseën word.
²⁵ Daarom moet julle by diere en voëls onderskeid maak tussen rein en onrein. Julle mag julle nie besoedel met diere of voëls of	Maak onderskeid tussen rein en onrein diere

enigiets wat op die aarde kruip wat Ek afgesonder het as dinge waardeur julle onrein gemaak word nie.	
²⁶ Julle moet heilig lewe want Ek die Here is heilig. Ek het julle afgesonder uit die volke om aan My te behoort.	Moenie soos die volke rondom julle leef nie en wees heilig
²⁷ Enige mens wat hom ophou met die oproep van geeste of met beswering, moet doodgemaak word. Hy moet met klippe doodgegooi word. Hy verdien die dood.	Moenie die kultiese gebruike van die heidene beoefen nie en meegaande straf.

Die struktuur kan dus as volg ingedeel word:⁸²³

- † 1-7: Verbod op godsdienstige beoefening soos die heidene.
- † 8-21: Verbode seksuele vereniging.
- † 21-27: Inname van die land.

Dit sou daarom moontlik wees om die verbintenis tussen Lev 18 en 20 soos volg uit te beeld:

Dit is met ander woorde juis die liefdesgebod (teenoor die naaste en vreemdelinge) wat God se mense op seksuele gebied en in terme van moraliteit selfbeheersing laat toepas.

⁸²³ Levine Baruch A, **The JPS Torah Commentary Leviticus**, p 136-140, [The Jewish Publication Society], Jerusalem, 1989.

Levitikus 18 begin met die waarskuwing om nie heidense gebruike te beoefen, en hanteer dan spesifiek 'n groep seksuele gebruike wat deur die heidene beoefen is. Levitikus 20 plaas weer fokus op die kultiese gebruike van die heidene en beklemtoon nogeens die verbod om die seksuele gebruike van die heidene te beoefen. In die debat rakende homoseksuele verhoudings is daar 'n paar aspekte wat die persepsie skep dat die opdragte wat in die twee hoofstukke gegee word, nie meer vandag van toepassing is nie. Hierdie sake is:

- † Die instelling van die doodstraf teenoor diegene wat hierdie dinge beoefen.
- † Die verbod op gemeenskap met 'n vrou wat menstrueer.
- † Die instelling van rein en onrein diere.

Daarom word die afleiding gemaak dat:

- † Die verbod op homoseksuele omgang verwys na die gebruike in die heidense kultus, en geld daarom nie meer vandag nie.

Dit sou naïef wees om die probleem wat hierdie wette vir die vraagstuk rakende homoseksuele huwelike en –verhoudings skep, nie te erken nie. 'n Mens kan nie sê dat bogenoemde drie opdragte in die Bybel staan en daarom toegepas moet word nie. Hierdie probleem verdien verdere aandag.

2.1.2. Die geldigheid van die reinheidswette binne die konteks van Levitikus 18-20 vir vandag

Dit sou egter ook 'n fout wees om die "beginsels" agter die Levitikus wetgewing (in dié geval die kultiese- en reinheidswette) te ignoreer as irrelevant vir ons hedendaagse samelewing. Net so is dit verkeerd om te beweer dat alles wat in hierdie wette staan slegs kultureel aan Israel was en daarom nie meer vandag geld nie. Die meeste van die wetgewing in

Levitikus 18 tot 20 kan as 'n kommentaar op die dekalooë gebooie gesien word. Heelwat van die wetgewing wat in die betrokke hoofstukke voorkom is algemeen geldende wette wat ook vir vandag geld (vgl Lev 17-26).⁸²⁴

Hoewel voorstanders van homoseksuele verhoudings en –huwelike slegs op die negatiewe van die reinheidswette fokus, is daar heelwat positiewe aspekte van die wetgewing. Die implikasies van daardie wette (soos bv die verbod op eëbreuk / owerspel en bloedskanie; die verbod op diefstal en leuens; die opdrag om jou ouers en ander vorme van gesag te respekteer; die verbod om geeste op te roep en waarseërs te raadpleeg sowel as die opdrag om die naaste (vreemdeling) lief te hê – Lev 19) is nog steeds relevant vir die Christengelowige van vandag. Daar is dus in hierdie reinheidswetgewing ook wetgewing wat verband hou met die moraliteit van God se mense.⁸²⁵

Die Levitikus wetgewing wat relevant is vir hierdie studie, is die P-bron (Priester bron of outeur). Die heiligheidswette se benaming is deur “moderne wetenskaplikes” so genoem as gevolg van die strofe, “Wees heilig, want Ek is heilig” (Lev 19:2; 20:7,26; 21:8). In terme van die kultiese praktyke word die boodskap oorgedra dat alle kultiese optredes voor die “oë van God” plaasvind.⁸²⁶ Die heiligheidswette kan onderverdeel word in verskillende tipe wette. Lev 17; 21-22; 24:1-9 is die kultiese wette. Lev 18 word gesien as wette wat verband hou met seksuele moraliteit. Lev 19-20; 24:10-23 is weer 'n vermenging van godsdienstige en etiese wette. Lev 25

⁸²⁴ Choon Leong Seow, **Textual Orientation** uit **Biblical Ethics and Homosexuality: Listening to Scripture**, p 17-34, [Westminster Knox], 1996; Noth Martin, **The Laws in the Pentateuch and other studies**, p 21, [SCM Press Ltd], London, 1966.

⁸²⁵ Gagnon Robert AJ, **The Bible and Homosexual Practice – Texts and Hermeneutics**, p 120-122, [Abingdon Press], Nashville, 2001; Noth Martin, **The Laws in the Pentateuch and other studies**, p 21, [SCM Press Ltd], London, 1966.

⁸²⁶ Noth Martin, **The Laws in the Pentateuch and other studies**, p 21, [SCM Press Ltd], London, 1966.

hou verband met die Sabbatsjaar terwyl Lev 26 weer verband hou met seëning en strawwe. Die fokus is egter hoop.⁸²⁷

Elke gemeenskap het sekere waardes en norme waarvolgens hulle leef en deur andere geëien kan word. Die wette van Lev 18 – 20 is sulke waardes en norme. Dit is die norme en waardes wat die volk van God (in vandag se idioom sal ons verwys na God se kinders in en deur Jesus Christus) anders maak as die "heidene". God se groep mense (sy familie / sy kinders) leef dus volgens die riglyne, waardes en norme wat Hy aan sy mense gee. Dit is dus wette wat die uniekheid en getuienis van God se mense in 'n samelewing anders en beter as die moraliteit van die dag maak (In ons konteks word die seksuele getuienis dan verhoog teenoor die van 'n heidense – of sekulêre - samelewing). Dit gaan met ander woorde om die afwysing van sekere seksuele praktyke wat die unieke getuienis van die gemeenskap (God se mense) in 'n risiko bring.⁸²⁸ In 'n sekere sin kan die reinheidswette dus as 'n tipe "kategismus" vir God se volk gesien word (Paulus doen dieselfde wanneer hy aan die gemeente van Korinte skryf [1 Kor 5-7] – hy skryf 'n kategismus vir die nuwe bekeerlinge. Later meer hieroor).⁸²⁹ Dit is reeds bekend dat hierdie wette (waardes, norme en riglyne) gegee is om die Israeliete van die omringende volke (die Kanaäniete spesifiek en in die konteks van Levitikus 18 – 20 ook die Egiptenare wat

⁸²⁷ Van Seters John, **The Pentateuch – A Social Science Commentary**, p 203, [Scheffield Academic Press Ltd], Sheffield, 1999.

⁸²⁸ Bird Phyllis A, **The Bible in Christian Ethical Deliberation concerning Homosexuality: Old Testament Contributions**, p 154, [WB Eerdmans Publishing Co], Grand Rapids, 2000; Brueggemann Walter, **An Introduction to the Old Testament – The Canon and Christian Imagination**, p 71-73, [Westminster John Knox Press], Washington DC, 2003. Volgens hom dui die spesifieke seksuele praktyke op aspekte wat die reinheid van die land en die volk van God in gedrang bring. Die gemeenskap kan deur die oortreding van hierdie wette in gedrang kom. Net so bring seksuele gemeenskap tussen mans (of vroue) ook die voortbestaan en welwese van die gesin in gedrang; Noth Martin, **The Laws in the Pentateuch and other studies**, p 22, [SCM Press Ltd], London, 1966; Walton John H & Matthews Victor H, **The IVP Bible Background Commentary: Genesis – Deuteronomy**, p 161, [InterVarsityPress], Downers Grove Illinois, 1997.

⁸²⁹ Noth Martin, **The Laws in the Pentateuch and other studies**, p 8, [SCM Press Ltd], London, 1966.

daarvoor bekend was dat hulle bloedskande in hul koningshuis beoefen het) te onderskei ten opsigte van hulle etiek en moraliteit in terme van gesinswaardes en seksuele gebruike. In daardie opsig stel die reinheidswette grense aan God se mense (en die beginsel dat daar vir God se mense grense is) en geld heelwat van die wette nog steeds.⁸³⁰

Die strawwe (dood of afsnyding van die volk) wat aan die oortreders in Lev 20 gegee word, moet binne die konteks van die antieke wêreld gesien word. Agter die wet en die straf is die "beginsel" dat hierdie praktyke nie onder God se mense verdra behoort te word nie. In die Hammurabi geskrif word sulke dade ook gestraf (Wette 129 en 132 tov owerspel; vir verkragting wet 130; Wet 154 in terme van bloedskande). Dit is reeds bekend dat die Middel Assiriese Wette homoseksuele verhoudings met kastrasie gestraf het (Wet 19 en 20). In die Hetitiese Wetgewing is bestialiteit met die dood gestraf (Wet 199). Die motivering agter hierdie strawwe was dat dit die gesinslewe ondergrawe het. Daarom geld hierdie taboes ook in Israel. Vir God se mense was die gesin belangrik en moes beskerm word. Om die gesin te ondergrawe was om die "verbond" te ondergrawe.⁸³¹

Hoewel dit waar mag wees dat die reinheidswette nie direk betrekking op moraliteit het nie, is dit ook so dat die toepassing van hierdie wette die volk van God se moraliteit verhoog het. Die vrees vir "onreinheid" het die mense se moraliteit verhoog. Dit geld veral op seksuele gebied.⁸³²

⁸³⁰ Milgrom J, **Cult and Conscience**, [Brill], 1976; Milgrom J, **The Biblical Diet Laws as an Ethical System, Interpretation**, p 288-301, [Abingdon Press], Nashville, 1976; Milgrom J, **Leviticus**, p 541-545, [Abingdon Press], Nashville, 1976; Walton John H & Matthews Victor H, **The IVP Bible Background Commentary: Genesis – Deuteronomy**, p 165, [InterVarsityPress], Downers Grove Illinois, 1997; Wehman GJ, **The Book of Leviticus**, p246, [WB Eerdmans Publishing Co] Grand Rapids, 1979.

⁸³¹ Walton John H & Matthews Victor H, **The IVP Bible Background Commentary: Genesis – Deuteronomy**, p 165, [InterVarsityPress], Downers Grove Illinois, 1997.

⁸³² Bigger Stephen F, **The Family Laws of Leviticus 18 in their Setting**, p 195, [JBL 98], 1979; Douglas Mary, **Purity and Danger**, p 132-133, [Routledge & Kegan Paul], London, 1966.

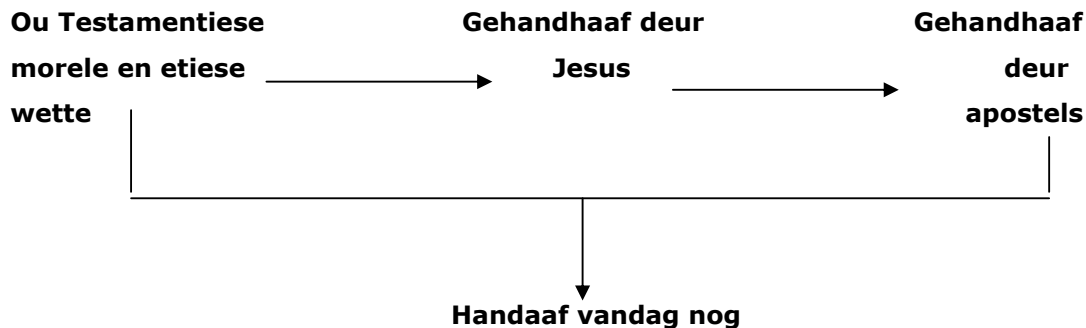

Kan hierdie gedeeltes nog vir die Christen wat onder die verlossing in en deur Jesus Christus staan, geld? Dit sou verkeerd van Christene wees om sommer sekere van die reinheidswette vandag te ignoreer, net omdat dit in die kategorie van die heiligheidswetgewing vir die volk van God geld. Dit moet onthou word dat Paulus hierdie wetgewing gebruik wanneer hy homoseksuele verhoudings verbied (Rom 1; 1 Kor 5 tot 7). Hy leun swaar op hierdie wetgewing in sy aanbieding van 'n seksuele etiek van hoë morele waardes.

Daarom kan die Christengelowige nie die reinheidswette wat morele implikasie het, en veral nie daardie wat deur die Nuwe Testament gehandhaaf en bevestig word, ignoreer nie. Hierdie "wetgewing" het te doen met die gelowige se getuienis in die samelewing dat hy/sy God se kind is. Die interpretasie metode waar beginsels wat in die Ou Testament voorkom en in die Nuwe Testament gehandhaaf, verswaar of verlig word, is reeds in terme van die Verlossings-verligtingshermeneutiek verduidelik.

Skematies beeld ek dit as volg uit:

Volgens hierdie interpretasie metode, kan die verbod op homoseksuele verhoudings nie opgehef word nie. Hierdie verbod het 'n tydlose reikwydte, aangesien die Ou Testamentiese verbod konsekwent in die Nuwe Testament gehandhaaf word. Dit hou verband met die moraliteit van die kinders van God.

Hier is die punt:

Dit is nie 'n korrekte aanname om te maak dat die spesifieke verwysing na homoseksuele verhoudings vandag nie meer geld nie omdat dit in die konteks van die reinheidswette voorkom nie. Onder hierdie sogenaamde reinheidswette is daar wette wat verband hou met seksuele moraliteit wat tydlose waarde het. Hierdie wette wat met seksuele moraliteit verband hou, dui op die morele uniekheid en -andersheid van God se mense.

2.1.2. Verdere verklaring van die twee gedeeltes

Dit is belangrik om kennis te neem dat die meeste van die immorele optredes op seksuele gebied wat in die twee hoofstukke verbied word, nog steeds vandag in die sekulêre samelewings geld (bloedskande; prostitusie; bestialiteit en offer van kinders). In terme van die heiligheidswetgewing is

die enigste seksuele daad wat beskryf word as afstootlike (**hb; [e/T]**), homoseksuele gemeenskap. Dat die straf ernstig (doodstraf) is, is belangrik. Dit is 'n oorskryding van die straf wat die Middel Assiriese Wetgewing (kastrasie) op homoseksuele dade geplaas het. Dit gaan dus oor die onaanvaarheid van sulke dade in die oë van God. Die boodskap van Levitikus is duidelik: Sulke dade is onaanvaarbaar en mag nie in die gelowiges se gemeenskappe voorkom nie. Wie homoseksuele verhoudings en -huwelike beoefen, tree dus in beginsel nie volgens die "identiteit van God se volk" op nie.⁸³³

Om die ernstigheid van homoseksuele huwelike en -verhoudings in die lig van die Skrif te verstaan, is dit nodig om vas te stel wat die betekenis van die woord **hb; [e/T]** is.

2.1.3. Die betekenis van **hb; [e/T]**

Voorstanders van homoseksuele verhoudings en -huwelike sien **hb; [e/T]** nie as iets wat dui op 'n bose of afstootlike gedrag nie. Vir hulle gaan dit eerder om onreinheid soos binne die kultus (soos die eet van onrein kos, seksuele omgang met 'n vrou wat menstrueer). Die begrip **hb; [e/T]** word eerder gebruik om te dui op etniese oortredings, afgodery en die onreinheid van die heidene. Die LXX bevestig bogenoemde standpunt, aangesien die vertalings van Deut 7:25-26; Jes 44:19 en Jer 16:18 die begrip gebruik met verwysing na oortreding van die wet (*anomia*) as *bdelugma* (**hb; [e/T]**). Die verwysing in Levitikus val eerder binne die Joods-etniese konteks van seremoniële onreinheid. Jesus en Paulus het hierdie wette onder die nuwe

⁸³³ Bird Phyllis A, **The Bible in Christian Ethical Deliberation concerning Homosexuality: Old Testament Contributions**, p 149, [WB Eerdmans Publishing Co], Grand Rapids, 2000

bedeling ongeldig gemaak.⁸³⁴ (Die LXX-vertalers het **hb; [e/T]** konsekwent met **bdeugma** vertaal. **bdeugma** word deurgaans verstaan as: iets wat baie sleg is, laakbaar, totaal onaanvaarbaar, afskuwelik⁸³⁵).

Bogenoemde interpretasie deur voorstanders van homoseksuele huwelike is vreemd, aangesien daar reeds gewys is dat die Levitikus skrywer dit spesifiek net op homoseksuele verhoudings in Lev 18 en 20 van toepassing maak. Die Levitikus-skrywer verwys na seksuele oortredings in die lig van die volgende:

- † `n Seksuele daad wat as afstootlik of onaanvaarbaar beskryf word.
- † `n Seksuele daad wat kan aanleiding gee dat oortreders met die dood gestraf word, òf van die volk afgesny word.
- † `n Seksuele daad wat indien ongestraf gelaat word, die hele volk onder die oordeel van God kan laat kom.⁸³⁶

Met verwysing na homoseksuele verhoudings, verskerp die P-bron outeur sy beskrywing van die onaanvaarbaarheid. Waar ander seksuele oortredings in Lev 18 bloot net verbied word, word homoseksuele verhoudings met afstootlik (**hb; [e/T]**) beskryf. Met die verwysing na bloedskande tussen `n skoonpa en sy skoondogter in Lev 20:12 vertaal die 1983 die daad as "afstootlik" (soos in die geval van homoseksuele verhoudings). Hierdie vertaling is egter verwarrend, aangesien die woord **hb; [e/T]** nie in die

⁸³⁴ Boswell John, Christianity, **Social tolerance and homosexuality**, p 101-102, [The University of Chicago Press], Chicago and London, 1996; Gagnon Robert AJ, **The Bible and Homosexual Practice – Text and Hermeneutics**, p 117, [Abingdon Press], Nashville, 2001; Wold Donald J, **Out of Order: Homosexuality in the Bible and the Ancient Near East**, p 110-112, [Baker Books] Grand Rapids, 1998.

⁸³⁵ Abbott-Smith G, **A Manual Greek Lexicon of the New Testament**, P 79, [T&T Clark], Edinburg, 1981.

⁸³⁶ Gagnon Robert AJ, **The Bible and Homosexual Practice – Text and Hermeneutics**, p 118, [Abingdon Press], Nashville, 2001.

Hebreeuse teks voorkom nie, maar **lbt**. Die begrip **lbt** dui eerder op verwarring of vermenging (soos die 1933-vertaling lees).⁸³⁷

Dit is daarom moeilik om die verwysing na homoseksuele verhoudings, òf enige ander bloedskandelike verhouding òf die verwysing na bestialiteit as 'n etniese gebruik, 'n seremoniële wet of bloot 'n kultiese ritueel te sien. Die gebruik van die verbod op seksuele gemeenskap met 'n vrou wat menstrueer, is ook nie op dieselfde vlak as die verbod op homoseksuele omgang nie. Menstruasie en enige ander afskeiding word gereinig deur te bad. Klere wat met die afskeiding in kontak gekom het, moet gewas word (Lev 15:16vv). Seksuele omgang met 'n vrou wat menstrueer word ook saam as **hb; [e/T]** beskryf. Dit beteken egter nie dat homoseksuele seks vandag aanvaarbaar is nie. Die beskrywing wil eerder verduidelik hoe "uiters ongewens" seksuele omgang met 'n menstruerende vrou is.⁸³⁸

Die begrip **hb; [e/T]** word 123 keer in die Ou Testament gebruik. Die ballingskapsprofeet Esegïel se gebruik van **hb; [e/T]** kom baie ooreen met Levitikus. Die begrip word 44 keer in Esegïel gebruik en verwys dikwels na 'n verskeidenheid van oortredings. Spreuke gebruik dit 22 keer. Dit kom 17 keer in Deuteronomium voor en 18 keer in Jeremia. Verder word dit 22 keer op ander plekke in die Ou Testament versprei. Die begrip verwys dikwels na afgodery (Deut 7:25-26; 12:31; 18:9-12; 2 Kon 21:2,6). Net so word dit ook in terme van seksuele sondes (immoraliteit) gebruik (Deut 22:5; 23:18; 24:4; Eseg 18:6,11,15; 22:10-11; Jer 7:9).⁸³⁹ In die beskrywing van die

⁸³⁷ Hartley, John E., **Word Biblical Commentary, Volume 4: Leviticus**, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998.

⁸³⁸ Gagnon Robert AJ, **The Bible and Homosexual Practice – Text and Hermeneutics**, p 118, [Abingdon Press], Nashville, 2001; Greenberg David F, **The Construction of Homosexuality**, p 195-196, [University of Chicago Press], Chicago, 1988; Wold Donald J, **Out of Order: Homosexuality in the Bible and the Ancient Near East**, p 107-114, [Baker Books] Grand Rapids, 1998.

⁸³⁹ Gagnon Robert AJ, **The Bible and Homosexual Practice – Text and Hermeneutics**, p 118-119, [Abingdon Press], Nashville, 2001.

sonde van Sodom is reeds gewys dat die gebruik van **hb; [e/T** in Eseg 16:50 en 18:12 en 33:26 waarskynlik na homoseksuele omgang verwys. In ander Skrifgedeeltes verwys die begrip onder andere na diefstal, moord, leuens, oneerlikheid, sosiale sondes, ongehoorsaamheid aan ouers, arrogansie en vele meer (Spr 6;17,19; 11:1; 12:22; 20:10, 23; Jer 7:9; Eseg 22:6).⁸⁴⁰ Die interpretasie van **hb; [e/T** as bloot 'n verwysing na etniese afgoderye, is daarom misleidend. Hoewel dit 'n teologiese aspek inhou, is die oorgrote gebruik van **hb; [e/T** op die etiese en morele vlak. Dit handhaaf die beginsel (selfs wanneer afgodery ter sprake is) dat daar nie algehele vryheid vir God se mense bestaan nie. God se mense het grense en moet daarbinne leef (selfbeheersing is 'n belangrike waarde).⁸⁴¹

'n Laaste saak wat die aandag vra in die beredenering van Levitikus, raak die saak van tempel-homoseksuele prostitusie aan.

2.1.4. Die relevansie van homoseksuele tempelprostitusie vir die interpretasie van Lev 18 en 20

In die lig dat sommige verklaarders die verwysing na homoseksuele dade in Lev 18 en 20 in terme van die kultus verstaan, word die afleiding gemaak dat hierdie gedeeltes oor "tempel-homoseksuele prostitusie" handel. Soos reeds uitgewys word dan beweer dat bogenoemde gedeeltes nie op die situasie waar homoseksuele huwelike en -verhoudings van liefde en trou ter sprake is, geld nie. Hierdie uitgangspunt verdien meer aandag.

"Jy mag nie prostitute (**hv;deq**) by die tempel aanhou nie, of dit nou vrouens of mans uit Israel is. Wanneer jy 'n gelofte afgelê het, mag jy nie die loon van 'n

⁸⁴⁰ Gagnon Robert AJ, **The Bible and Homosexual Practice – Text and Hermeneutics**, p 119, [Abingdon Press], Nashville, 2001.

⁸⁴¹ Bird Phyllis A, **The Bible in Christian Ethical Deliberation concerning Homosexuality: Old Testament Contributions**, p 146-154, [WB Eerdmans Publishing Co], Grand Rapids, 2000.

prostituut (vdeq]), of dit nou dié van man of 'n vrou is, na die huis van die Here jou God toe bring nie. Hy het 'n afkeer van hierdie twee dinge" (Deut 23:17-18).

"Daar was selfs manlike tempelprostitute (vdeq;Aug%wō) in die land. Die hele Juda het dieselfde afskuwelike sondes gedoen as die nasies wat deur die Here verdryf is om vir die Israeliete plek te maak" (1 Kon 14:24)

"Hy het die skandseuns (μyvideQ]h') uit die land laat wegtrek en al die drekgode verwyder wat sy vaders gemaak het. Ja, selfs sy moeder Maäka het hy as gebiedster afgesit, omdat sy 'n afgryslieke voorwerp vir Asjéra gemaak het; en Asa het die afgryslieke voorwerp omgekap en in die dal Kidron verbrand" (1 Kon 15:12-14 - 1953 Afrikaanse Vertaling)

"Ook die skandseuns (vdeQ;h') wat uit die dae van sy vader Asa nog oor was, het hy uit die land uitgeroei (1 Kon 22:47 - 1953 Afrikaanse Vertaling).

Getuienis dui daarop dat daar wel gedurende sommige tye in die geskiedenis van Israel kultiese prostitusie waarby mans betrokke was, voorgekom het.⁸⁴² Die vraag is: Wie was hierdie "heiliges" of "manlike tempelprostitute" wat in die tempel diens gedoen het? Daar bestaan verskil in mening oor wie hierdie persone was.

Sommige meen dat dit mans was wie se manlikheid in vroulikheid deur die gode verander was. Hul kultiese funksies was dan om hul liggame aan ander mans tydens homoseksuele seks te "offer". Daar is met minagting na hierdie persone verwys en geglo dat hulle 'n vroeë dood sal sterf.⁸⁴³ Daar is ook diegene wat beweer dat dit eintlik 'n stukkie Deuteronomistiese fiksie wat in die Skrif voorkom, is.⁸⁴⁴

Dit moet egter onthou word dat die bedoeling van kultiese prostitusie was om vrugbaarheid by diegene met wie seksueel verkeer is, tot gevolg te hê.

⁸⁴² Brooks BA, **Fertility Cult Functionaries in the Old Testament**, p 232-243, JBL 60, 1941; Greenberg David F, **The Construction of Homosexuality**, 96-99, 124-135, [University of Chicago], Chicago, 1988; Nissinen **Homoeroticism in the Biblical World: A Historical Perspective**, 39-41, Fortress Press], Minneapolis, 1998.

⁸⁴³ Nissinen Martti, **Homoeroticism in the Bible World**, p 40-41, [Fortress], Minneapolis, 1998; Schmidt Thomas E, **Straight and Narrow? Compassion and Clarity in the Homosexuality Debate**, p 93, [InterVarsity Press], Downers Grove, 1995.

⁸⁴⁴ Bird Phyllis, **The End of the Male Cult Prostitute**, p 37-80, [VTSup 66], Cambridge, 1995; Oden Robert A, **The Bible Without Theology**, p 131-153, [Harper & Row], San Fransisco, 1987.

Daar is geglo dat die gode gehelp kon word om mense vrugbaar te maak indien hulle "mekaar in die tempel kon bevrug" (dit gaan dus om heteroseksuele seks). Daar is getuieis gevind wat daarop dui dat die manlike tempelprostitute seksuele omgang met onvrugbare vroue gehad. Laasgenoemde het dan geglo dat hulle daardeur vrugbaar sou raak.⁸⁴⁵

Dit was egter nie al rede vir die bestaan van tempelprostitusie nie. 'n Ander rede waarom tempelprostitusie plaasgevind het, was finansiële van aard. Indien 'n vrou of 'n man in die skuld by iemand was, het hulle hulself dikwels tot tempelprostitusie gewend om geld te in, sodat hul hul skuld kon afbetaal.⁸⁴⁶ Hierdie gebruik het waarskynlik sy oorsprong by die neobabiloniese kulture gehad waar persone wat in die skuld by iemand was, as prostitute uitgehuur is om hul skuld te delg.⁸⁴⁷

Kanaänitiese tekste verwys ook na tempelprostitusie. Dit is daarom moontlik dat die Israëliete in 1 Kon 14 hier die gebruike van die Kanaäniete toegepas het.⁸⁴⁸ Die Hebreeuse begrip het sy oorsprong waarskynlik in die Assiriese of Akadiese kultuur gehad wanneer na 'n prostituut verwys is (die aanbidding van Asjera, Astarte en Anaat was waarskynlik hierby betrokke⁸⁴⁹). In Ugaritiese tekste is soms verwys na manlike tempelprostitute.⁸⁵⁰ Daarom kan

⁸⁴⁵ Bailey Derrick Sherwin, **Homosexuality and the Western Christian Tradition**, p 52-53, [Longmans, Green & Co], New York, 1955; Gowers, Ralph, **The New Manners and Customs of Bible Times**, (Chicago: The Moody Bible Institute of Chicago) 1987.

⁸⁴⁶ **The New Bible Dictionary**, (Wheaton, Illinois: Tyndale House Publishers, Inc.) 1962; Walton, John H.; Matthews, Victor H.; Chavalas, Mark W., **The IVP Bible Background Commentary: Old Testament**, (Downers Grove, IL: InterVarsity Press) c2000.

⁸⁴⁷ Walton, John H.; Matthews, Victor H.; Chavalas, Mark W., **The IVP Bible Background Commentary: Old Testament**, (Downers Grove, IL: InterVarsity Press) c2000.

⁸⁴⁸ DeVries, Simon J., **Word Biblical Commentary, Volume 12: 1 Kings**, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998.

⁸⁴⁹ **The New Bible Dictionary**, (Wheaton, Illinois: Tyndale House Publishers, Inc.) 1962.

⁸⁵⁰ **The New Bible Dictionary**, (Wheaton, Illinois: Tyndale House Publishers, Inc.) 1962; Walton, John H.; Matthews, Victor H.; Chavalas, Mark W., **The IVP Bible Background Commentary: Old Testament**, (Downers Grove, IL: InterVarsity Press) c2000.

die afleiding gemaak word dat daar wél onder die Israeliete (soos elders in die antieke Ooste) manlike tempelprostitusie by tye voorgekom het.⁸⁵¹

Dit behoort in ag geneem te word dat tempelprostitute dikwels verskillende funksies gehad het. Waar die vroulike term **hv;deq** gebruik is in die Ugaritiese en Akadiese konteks, is daar nié na seksuele praktyke verwys nie. Hierdie vroulike "prostitute" het as verpleegsters en vroedvroue opgetree. Hulle was dus nie soos dikwels geglo word prostitute nie, maar eerder "heiliges" wat hulpvaardige diens aan die naaste in die tempels gelewer het. Daarteenoor was die rol wat manlike "tempelprostitute" gespeel het, nie duidelik nie, aangesien min oor die manlike tempelprostitute (**pyvideQ]h'**) bekend is.⁸⁵²

Die gebrek aan duidelike getuienis oor wat die rol van hierdie manlike tempelprostitute was, het tot gevolg dat daar nie eenstemmigheid oor die rol van hierdie manlike tempelprostitute is nie. Soos reeds in hierdie studie blyk, beweer sommige teoloë dat dit in hierdie gevalle oor "tempel homoseksuele prostitusie" gaan.

Terug by die vrugbaarheidskultus: Die dominante gode in die destydse samelewing, was vroulik en manlik. Hulle is verbind aan reën, plantegroei, die sukses van die oes (maw ook die vrugbaarheid van die land – nie net mense nie). Die offers aan die gode deur hierdie "heiliges" was nié "prostitusie" nie. In 'n samelewing wat afhanklik was van die vrugbaarheid van die grond, het hierdie heiliges offers aan die gode gebring ter wille van die vrugbaarheid van die land.⁸⁵³ Daarom is dit 'n sterk moontlikheid dat die

⁸⁵¹ Walton John H & Matthews Victor H, **The IVP Bible Background Commentary: Genesis – Deuteronomy**, p 255, [InterVarsityPress], Downers Grove Illinois, 1997.

⁸⁵² Walton, John H.; Matthews, Victor H.; Chavalas, Mark W., **The IVP Bible Background Commentary: Old Testament**, (Downers Grove, IL: InterVarsity Press) c2000.

⁸⁵³ Walton, John H.; Matthews, Victor H.; Chavalas, Mark W., **The IVP Bible Background Commentary: Old Testament**, (Downers Grove, IL: InterVarsity Press) c2000.

negatiewe verwysing na hierdie sogenaamde prostitute, eerder is as gevolg van die persone wat in die tempel van die Israeliete aan "afgode" gewy is.⁸⁵⁴

Die volgende afleidings kan daarom gemaak word: Daar is nie genoegsame bewyse om te beweer dat "tempel-homoseksuele prostitusie" in die antieke Israeliese samelewings voorgekom het nie. Indien dit wél voorgekom het, en dít die sake is waarna die Ou Testamentiese Skrywers in bogenoemde Skrifgedeeltes verwys, is dit nog steeds belangrik om te onthou dat binne die antropologie van die antieke mens iemand se identiteit "was soos hy/sy opgetree het" (in 'n latere hoofstuk sal dit breedvoerig beskryf word). Indien iemand dus tempel-homoseksualiteit beoefen het, is hierdie persoon as 'n homoseksuele persoon gesien. Die homoseksuele gedrag is dan veroordeel en niè die rede waarom hierdie homoseksuele gedrag plaasgevind het nie.⁸⁵⁵

Daar moet verder ook onderskeid gemaak word tussen "tempel-homoseksuele prostitusie" en "manlike tempelprostitute".⁸⁵⁶ 'n Belangrike punt wat bogenoemde stelling ondersteun is dat die verwysing na manlike tempelprostitute (מַיְבֻדֵּי הַמִּזְבֵּחַ) 'n ander begrip is, as die strofe wat vir homoseksuele verhoudings gebruik word (הַיְבֻדֵּי הַמִּזְבֵּחַ יִבְעֲרֻם בְּאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ). Die twee is nie dieselfde nie en kan dus nie na dieselfde saak verwys nie. Die getuienis weeg swaar ten gunste daarvan dat manlike prostitute in terme van vrugbaarheid en ter wille van finansiële redes in die tempel diens gedoen het, verstaan word. Daarom is dit moeilik om die verwysing na homoseksuele praktyke in Levitikus as "tempel-homoseksuele prostitusie" te sien.

⁸⁵⁴ Walton, John H.; Matthews, Victor H.; Chavalas, Mark W., **The IVP Bible Background Commentary: Old Testament**, (Downers Grove, IL: InterVarsity Press) c2000.

⁸⁵⁵ Gagnon Robert AJ, **The Bible and Homosexual Practice – Text and Hermeneutics**, p 109, [Abingdon Press], Nashville, 2001; Grenz Stanley J, **Welcoming But Not Affirming: An Evangelical Response to Homosexuality**, p 41-42, [John Knox], Louisville, 1998.

⁸⁵⁶ Cross Frank Moore, **Canaanite Myth and Hebrew Epic**, p 274-289, [Harvard University Press], Cambridge, 1973.

'n Volgende Ou Testamentiese gedeelte wat die aandag vra, handel oor die verhouding tussen Dawid en Jonatan. Voorstanders van homoseksuele verhoudings beweer dikwels dat Dawid en Jonatan 'n homoseksuele verhouding van liefde en trou gehad het.

3. Die verhouding tussen Dawid en Jonatan

Die uitgangspunt van hierdie siening is dat die verhouding wat tussen Dawid en Jonatan bestaan het, meer as net 'n goeie vriendskap was. Dit was 'n homoseksuele verhouding van liefde en trou. Die Skrifgedeelte wat in hierdie argument gebruik word is 1 Sam 18-23 en Dawid se klaaglied oor Jonatan se dood in 2 Sam 1.⁸⁵⁷

"Ek is bedroef oor jou, my broer Jonatan. Jy was baie na aan my hart. Jou liefde was vir my wonderliker as die liefde van enige vrou – ἀγάπησίς σου εμοί υπερ ἀγάπησιν γυναικων (2 Sam 1:26).

Daar was 'n besondere verhouding tussen Dawid en Jonatan. Uit 1 Sam 18-23 en die klaaglied wat Dawid oor Jonatan geskryf het, is dit duidelik sigbaar. Die genre van hierdie teks is 'n gedig in die vorm van 'n klaaglied en kan daarom nie as 'n historiese weergawe gesien word nie. Dit was nie Dawid se intensie om met hierdie lied 'n historiese weergawe van sy en Jonatan se verhouding te gee nie, behalwe om die punt te maak dat dit 'n besondere verhouding was.⁸⁵⁸

⁸⁵⁷ Antonissen Carl, **Tydens kleingroep bespreking**, Picardie Gastehuis, 24 Maart 2004; Horner Tom, **Jonathan Loved David: Homosexuality in Biblical Times**, p 26-39, [Westminster], Philadelphia, 1987.

⁸⁵⁸ Anderson, A. A., **Word Biblical Commentary, Volume 11: 2 Samuel**, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998.

Dit is uit die taalgebruik moeilik om die lied van 2 Sam 1:26 as 'n verwysing na 'n homoseksuele verhouding tussen die twee persone, te verstaan. Die probleem met so 'n siening is dat eksegeese van die res van die verhaal wat oor die verhouding tussen Dawid en Jonatan vertel word, sò 'n interpretasie onmoontlik maak.⁸⁵⁹

Wanneer Dawid verwys na "liefde van enige vrou" ($\mu\upsilon\upsilon\iota\nu$ **tbha**) die terminologie ook om die liefde van 'n vrou vir haar man, òf die liefde van 'n ma vir haar kinders aan te dui. In Samuel word hierdie begrip vir verskeie vorme van liefde gebruik. Dit is daarom nie vreemd dat die vertalers van die LXX die begrip liefde hier nié in erotiese terme vertaal nie, maar in terme van selfopofferende liefde van wedersydse diens (η ἀγάπησίς σου εμοί υπεραγάπησιν γυναικων). **tbha** word gebruik in terme van die verhouding tussen Dawid en Jonatan, maar ook in terme van die heteroseksuele liefde tussen Mikal en Dawid (**bh' aÔT, w"** - 18:20, 28 LXX met ἀγάπησιν). Samuel teken die liefde tussen Dawid en Jonatan in terme van 'n verbondsliefde (**tyriB**] 1 Sam 18:3; 23:18). Die begrip **hbha** en **tyriB** (LXX vertaal met διαθηκην) is ook gebruik om Jahwe se verbondsliefde teenoor sy volk aan te dui.⁸⁶⁰ Hierdie begrip (**ôwbhea** } - LXX met **θελει**) word net so gebruik vir die sogenaamde liefde wat die amptenare van Saul vir Dawid gehad het, dus politieke liefde (18:22). Die begrip is dikwels in terme van politieke situasies gebruik, veral wanneer iemand gesag aan 'n ander persoon oordra. Hier het

⁸⁵⁹Anderson, A. A., **Word Biblical Commentary, Volume 11: 2 Samuel**, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998.

⁸⁶⁰Anderson, A. A., **Word Biblical Commentary, Volume 11: 2 Samuel**, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998; Springett Ronald M, **Homosexuality in History and the Scriptures: Some Historical and Biblical Perspectives on Homosexuality**, p 72-73, [Biblical Research Institute], Washington, 1988; Thomson JA, **The Significance of the Verb Love in the David-Jonathan Narratives in 1 Samuel**, p 334-338, [VT 24], 1974. Dit is interessant om kennis te neem dat die Hebreeuse Nuwe Testament Joh 3:16 met **bha** wanneer die frase "want so lief het God die wêreld gehad" vertaal (Gideonsbybel 1983 vertaling inleiding).

die opvolger van Saul as koning van Israel dus simbolies die mag aan Dawid oorgedra.⁸⁶¹

Dit sou daarom korrek wees deur nié die liefde wat tussen Dawid en Jonatan bestaan het as 'n homoseksuele liefde te sien nie, maar in terme van 'n hegte vriendskap tussen twee mans in dieselfde koninklike familie (as broers *γῆια*; - 2 Sam 1:26). In hierdie hegte broederlike vriendskap was daar nie onderlinge jaloesie en wedywering om die troon nie.⁸⁶² Die verhouding (van liefde) tussen die twee persone word deur die LXX in dieselfde terme beskryf as wat Jesus later sou gebruik in die samevatting van die wet (*αἰγάφῃσει*" - Matt 22:39b), beskryf:

"Nadat Dawid klaar met Saul gepraat het, het Jonatan baie geheg geraak aan Dawid en hom liefgekry soos homself" (1 Sam 18:1 vgl ook in 20:17 waar die LXX liefde met *ἀγάπῃσιν* vertaal).

Met die verwysing na die soen wat hulle mekaar tydens hulle afskeid gegee het die volgende (1 Sam 20:41-43): Dit was gebruik in die antieke tyd dat mans tussen wie daar 'n hegte band van broederskap en vriendskap bestaan het, mekaar tydens afskeid sou soen (waarskynlik op die wang). 'n Soen op die wang was die gebruikelike groet tussen familielede.⁸⁶³ Daarom kan hier hoogstens sprake wees van 'n hegte band van vriendskap wat tussen Dawid en Jonatan bestaan het. Hier is sprake van 'n emosionele afskeid tussen twee vriende.⁸⁶⁴ In die Nuwe Testament word ook vertel van 'n soen waar daar sprake was van afskeid tussen twee manspersone. Die afskeid wat

⁸⁶¹ McCarter P Kyle, **1 Samuel**, p 305, 342, [Doubleday], Garden City, 1980.

⁸⁶² Sakenfeld Katharine Doob, **Faithfulness in Action: Loyalty in Biblical Perspective**, p 8-15, [Fortress], Philadelphia, 1985.

⁸⁶³ Alexander, David en Pat, **Handboek by die Bybel**, (Kaapstad: Lux Verbi) 1977; McCarter P Kyle, **1 Samuel**, p 305, 342, [Doubleday], Garden City, 1980

⁸⁶⁴ Klein, Ralph W., **Word Biblical Commentary, Volume 10: 1 Samuel**, (Dallas, Texas: Word Books, Publisher) 1998.

Judas van Jesus met 'n soen geneem het, kan tog nie as 'n homoseksuele daad gesien word nie (Matt 26:48-50). Net so verwys Paulus in 2 Kor 13:12 (in sy laaste woorde aan die Korintiërs) daarna dat die gelowiges mekaar met 'n soen moet groet.

Uit bogenoemde behandeling van die verhouding tussen Dawid en Jonatan blyk dit dat daar nie sprake kan wees van 'n homoseksuele verhouding tussen hierdie twee vriende nie. Daar het eerder 'n hegte broederlike vriendskap tussen hulle bestaan.

Daar bestaan ook heelwat ander redes waarom sommige geleerdes en pro-gay groepe homoseksuele verhoudings regverdig of meer behoudende en konserwatiewe groepe homoseksuele verhoudings wil verbied. Drie van hierdie argumente verdien meer aandag. Die eerste argument handel oor die siening dat homoseksuele verhoudings slegs met afgodery te doen gehad het. Die tweede argument handel oor die saak van voortplanting. 'n Derde rede gaan oor die seksuele omgang tussen twee persone wat nooit bedoel was om seksuele omgang te hê nie.

4. Wat verbied seks met dieselfde geslag?

Soos uit die beredenering van die Levitikus wetgewing bly, is een van die motiverings wat gegee word, waarom homoseksuele verhoudings destyds onaanvaarbaar sou wees, die voorkoms daarvan in die kultusse.

4.1. Afgodery?

Dit is reeds gewys dat hierdie argument vanuit die Levitikus-tekste kom. Die verbod op homoseksuele verhoudings word dan binne die konteks van die verwysing na Molek (heidense kultus) gesien. Net so word die

verwysing na die gevare van die navolg van die gebruike van die Kanaäniete en die Egiptenare as 'n verdere motivering gesien, dat homoseksuele praktyke inderdaad aan die heidense kultusse verbind is. 'n Laaste argument is natuurlik ook die verwysing na die tempelprostitusie (waarskynlik dan ook homoseksuele tempelprostitusie. Die logiese gevolgtrekking dan is dat seksuele omgang met persone van dieselfde geslag nie inherent sleg is nie, maar dat dit in die destydse konteks van die Bybelskrywers 'n negatiewe konnotasie gehad het. Daarom is dit verbied.

Om dit te beoordeel moet in die eerste plek weer na die struktuur analise soos vroeër gemaak is, gekyk word. In Lev 20 volg homoseksuele verhoudings nie direk na die verwysing op die verbod om kinders aan Molek te offer nie (20:1-8). Dit is eerder toegevoeg deur die verwysings na ander onaanvaarbare seksuele verhoudings waaronder bloedskanie, owerspel en bestialiteit (20:10-16).

In Lev 18 is daar egter 'n direkte verbinding tussen die verbod op homoseksuele verhoudings, en die offer van kinders aan Molek (18:21-22). Indien die verwysing na homoseksuele verhoudings slegs op die kultiese gebruik sou dui weens die verwysing in vers 21 na Molek, maak dit volgens die struktuur analise nie sin nie. Die rede hiervoor is voor die hand liggend. Lev 18:6-20 hou verband met immorele seksuele gebruike. Dan volg die verwysing na die verbod op die offers van kinders aan Molek. Daarna volg dan nog twee verbode seksuele praktyke, naamlik homoseksuele verhoudings en bestialiteit. 'n Verklaring wat binne die konteks van die struktuur analise sin maak, is dat ook hier 'n verbod is op enige praktyke wat die gesin skade aandoen – net soos al die ander seksuele praktyke wat reeds vooraf genoem is. Gagnon gee 'n verduidelik waarvan kennis geneem behoort te word. Volgens hom gaan dit binne die hele konteks eerder dat

die Israeliete nie hul gesinne - deur watter optrede ook al - in gevaar mag stel nie.

"The Molech cultus ... consisted of a sexual element and is therefore categorized as *h̄b[wt]* ; it is the sexual aspect of the cultus that places it in the list of crimes in Lev 18, not its idolatrous element. Giving one's seed to Molech may have involved cultic prostitution of some kind, dedicating a child to the idol, or even child sacrifice ... The idolatry of Molech worship is incidental to the sexual nature of this crime in this context ... The sex crimes of Leviticus 18, with the possible exception of Molech worship, were not in cultic nature".⁸⁶⁵

`n Volgende rede wat aangevoer word waarom homoseksuele praktyke deur die Skrif verbied sou word, is dat die Bybelse siening van seksualiteit direk met voortplanting verband gehou het.

4.2. Gebrek aan voortplanting?

Doyer, Muller, Flett en **Coetzee** gebruik juis hierdie argument wanneer hulle werkgroep aan die Sinode van Oos-Transvaal in 2003 saam met die ander lede van werkgroep 1 `n verklaring van Lev 18 en 20 gee. Volgens hierdie beredenering het die destydse mense die plasing van semen op enige ander plek as in die vroulike liggaam as sonde gesien. Die rede hiervoor was dat die antieke mens geglo het dat daar lewe in semen is. Die gebruik van voorbehoedmiddels word vandag algemeen gebruik. Voortplanting is dus nie `n rede wat aangevoer kan word om homoseksuele verhoudings te verbied nie.⁸⁶⁶

⁸⁶⁵ Gagnon Robert AJ, **The Bible and Homosexual Practice – Text and Hermeneutics**, p 130, [Abingdon Press], Nashville, 2001.

⁸⁶⁶ Verslag van Werkgroep een, **Homoseksualiteit**, p 102, [Agenda van die Sinode van Oos-Transvaal], Pretoria, 24-27 Augustus, 2003

Voortplanting was wel 'n belangrike aspek in die lewe van die destydse mense. Dit is reeds uitgewys in die hoofstuk wat oor seksualiteit handel. Philo (in sy verwysing na pederastie) én Josefus, het die vermorsing van sperm as 'n erge oortreding gesien.

And let the man who is devoted to the love of boys submit to the same punishment, since he pursues that pleasure which is contrary to nature, and since, as far as depends upon him, he would make the cities desolate, and void, and empty of all inhabitants, wasting his power of propagating his species, and moreover, being a guide and teacher of those greatest of all evils, unmanliness and effeminate lust, stripping young men of the flower of their beauty, and wasting their prime of life in effeminacy, which he ought rather on the other hand to train to vigour and acts of courage; and last of all, because, like a worthless husbandman, he allows fertile and productive lands to lie fallow, contriving that they shall continue barren, and labours night and day at cultivating that soil from which he never expects any produce at all (Wette 3:39).⁸⁶⁷

But then, what are our laws about marriage? That law owns no other mixture of sexes but that which nature hath appointed, of a man with his wife, and that this be used only for the procreation of children. But it abhors the mixture of a male with a male; and if anyone do that, death is his punishment.⁸⁶⁸

Die gebrek aan voortplanting kon egter nie die belangrikste rede gewees het, waarom homoseksuele verhoudings verbied is nie. Dit is reeds geargumenteer in die vorige hoofstuk. Bybelskrywers was bewus dat voortplanting nie altyd plaasgevind het nie. Onvrugbaarheid is gesien as die gevolg van die sondeval. Die konteks van Levitikus 18 en 20 maak dit onmoontlik om die gebrek aan voortplanting as enigste rede vir die verbod op homoseksuele verhoudings te sien. In alle bloedskandelike verhoudings en owerspel of prostitusie (wat ook verbied word) was voortplanting 'n sterk moontlikheid.

⁸⁶⁷Philo Judaeus, **The Works of Philo**, (Oak Harbor, WA: Logos Research Systems) 1997.

⁸⁶⁸Josephus, Flavius, **The Works of Josephus**, (Oak Harbor, WA: Logos Research Systems, Inc.) 1997.

Die mees aanvaarbare rede wat waarskynlik tot die verbod op homoseksuele verhoudings kon aanleiding gee, is die verbod op seksuele verhoudings tussen liggame wat fisiologies onaanpasbaar ten opsigte van seksuele omgang was.

4.3. Onaanpasbaarheid van dieselfde geslag, as 'n aantasting van liggaamlike vorming

Dit gaan dus om die seksuele vermenging van twee dinge wat nooit bedoel was om vermeng te word nie. Dit is die oortreding van die geslagtelikheid soos God dit aanvanklik bedoel het.⁸⁶⁹ Die frases waardeur homoseksuele verhoudings verbied word, verduidelik dit tog op 'n logiese wyse: "Met 'n manspersoon mag jy ook geen gemeenskap hê soos 'n mens met 'n vrou het nie. Dit is 'n gruwel." (.awhi hb;[e/T hV;ai ybeK]v]mi bK'v]ti al; rk;zÉAta,wÒ Lev 18:22 – 1953 Vertaling) en "... as 'n man met 'n manspersoon gemeenskap het soos 'n mens met 'n vrou het, het altwee iets gruweliks gedoen..." (µB µh,ymeD] Wtm;Wy t/m µh,ynEv] Wc[;. ; hb;[e/T hV;ai ybeK]v]mi rk;zÉAta, bK'v]yI rv,a} vyaiwÒ Lev 20:13– 1953 Vertaling)⁸⁷⁰.

Hoewel seks met diere en bloedskandelike omgang verbied word, is dit slegs homoseksuele verhoudings wat as afstootlik verbied (**hb;[e/T**) word. Die ander seksuele verhoudings wat verbied word, word met **lb,T,** (verkeerde vermenging) verbied. Homoseksuele gemeenskap is dus die aantasting van die fisiese vorming van die menslike geslagtelikheid.⁸⁷¹

⁸⁶⁹ Douglas Mary, **Purity and Danger**, p 53, [Routledge & Kegan Paul], London, 1966.

⁸⁷⁰ Let op dat Josefus 'n soortgelyke frase gebruik.

⁸⁷¹ Carmichael Calum M, **Law, Legend, and Incest in the Bible: Leviticus 18-20**, p 60-61, 182-185, [Cornell University Press], Ithaca, 1997; Gagnon Robert AJ, **The Bible**

Daarteenoor is seksuele gemeenskap met diere waarskynlik verbied, aangesien hier sprake is van twee verskillende vorme van "wesens / lewe" wat nooit bedoel was om te meng nie. Die verbod op bloedskanie kan waarskynlik weens vier redes wees:

- † Dit beskerm die vroulike geslag.
- † Verminder seksuele versoekings binne families.
- † Verminder konflik, wanorde en 'n gebrek aan harmonie tussen verskillende geslagte en generasies.
- † Maak seker dat die nageslag gesond is.⁸⁷²

'n Beoordeling

Die Ou Testament vertel inderdaad van homoseksuele verkragtings. Hierdie verkragtings word in sterker taal afgekeur as heteroseksuele verkragting (hoewel laasgenoemde ook as sonde geteken word). Dit is egter nie korrek om te beweer dat die Ou Testament nie van gewone homoseksuele verhoudings praat nie. Die Levitikus tekste kan nie net as kultiese handeling verstaan word nie, aangesien daar duidelike verwysings is na ander seksuele verhoudings wat saam met homoseksuele verhoudings as sonde verwerp word (veral pedofilie en bloedskanie).

Net so is dit noodsaaklik om die Levitikus tekste ook in konteks van die gebod om die naaste lief te hê te lees (in die volgende hoofstuk meer hieroor). Dit is duidelik dat die Levitikus teks dus ook in die konteks van seksuele reinheid ten opsigte van moraliteit verstaan behoort te word.

and Homosexual Practice – Text and Hermeneutics, p 136, [Abingdon Press], Nashville, 2001; Grenz Stanley J, **Welcoming But Not Affirming: An Evangelical Response to Homosexuality**, p 46, [John Knox], Louisville, 1998

⁸⁷² Gagnon Robert AJ, **The Bible and Homosexual Practice – Text and Hermeneutics**, p 137, [Abingdon Press], Nashville, 2001.

Hierdie moraliteit het direkte verband met naasteliefde. Wie hierdie moraliteit verwerp, het hul naaste nie lief nie.

Hoewel tempelprostitusie (ook manlike tempelprostitusie) wél soms by Israel voorgekom het, is die presiese aard van hierdie tempelprostitusie nie duidelik nie. Daar bestaan nié getuienis om te beweer dat hier sprake is van homoseksuele-tempelprostitusie nie. Indien daar wél sulke prostitusie sou voorgekom het, sou so `n persoon binne die antropologie van die destydse mense as `n homoseksuele persoon gesien word. Hierdie homoseksuele gedrag is daarom ook veroordeel.

Dit blyk eerder asof hierdie tempelprostitusie waarskynlik eerder met vrugbaarheid en die afbetaal van skuld te doen gehad het. Uit die volkere rondom Israel bestaan ook getuienis dat hierdie prostitute as verpleegsters en vroedvroue gedien het.

Aan die einde van hierdie hoofstuk kan ons nie anders as om bogenoemde drie vorme van seksuele handeling (bestialiteit, bloedskande en homoseksuele omgang) as immorele handeling te handhaaf nie. Daar bestaan geen rede waarom die veroordeling van hierdie drie seksuele dade opgehef kan word nie. Dit gaan nie vir die Bybelskrywers oor die rede/motivering waarom mense bestialiteit, bloedskande of homoseksuele verhoudings beoefen nie, maar dát mense dit wél beoefen.

Aangesien die getuienis van Jesus gebruik word om `n appél op Christene te maak om homoseksuele verhoudings en -huwelike te regverdig én goed te keur, verdien Jesus se bediening meer aandag. In die volgende hoofstuk sal die getuienis van Jesus in bestudering geneem word.